

כאמרו קרן לא פגע בנרתיק... חסדו של משה...
הוא לא הפתח ולא הסכים שיהיה בידו...
ק ירדו ר"י קרית... וחסדו של משה...
הוא לא הפתח ולא הסכים שיהיה בידו...
ק ירדו ר"י קרית... וחסדו של משה...
הוא לא הפתח ולא הסכים שיהיה בידו...
ק ירדו ר"י קרית... וחסדו של משה...

עלון שבועי

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו

מיסודה של עמותת "משולי ערימת" רחוב שאגת אריה 17/25 קרית ספר 71919 מודיעין עלית ארץ ישראל

גליון מספר 416

הוצאת ע"י כנס הנה"ח הר"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שלישי"א לונדון

לע"פ הר"ר צבי כהר"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ז"ל

מסכת חולין דף צד – דף ק

בס"ד, כט אלול התשע"א.

דף צד ע"א

א) גמ', שלימה נמי לא לישרר ליה דחתוך ליה ומוזבין ליה. הקשה בהגהות מלא הרועים, לפי דברי הרשב"א שהבאנו לעיל (צג:) במתניתין (אות כג), דטעמא דאסור למוכרו לגוי אף דאינו אלא לפני דלפני, הוא משום דקרוב לודאי דכיון דחתוך ימכרנה ליהודי, מאי פרכינן הכא, הא אין קרוב לודאי דיחתכנו, ואם כן הווי כלפני דלפני, דמותר.

ב) גמ', איבעית אימא במקום שאין מכריזין גזירה שמה יתננה לו בפני ישראל אחר. פירש רש"י ד"ה ואיבעית אימא, דחיישינן שמה הרואה שנתנה לו יקח ממנו דסבור דניטל גידה. והקשה בחידושי הר"ן, כיון דבמקום שאין מכריזים קיימינן, היאך לא יחשוש אותו הרואה שמה טריפה היא, הרי במקום שאין מכריזים מותר למכור טריפה לאינו יהודי סתם. והוסיף בחידושי הריטב"א, דאין לומר שהרואה יסבור דאי לאו דכשרה היא לא היה הישראל חותכה כדי לתקן גידה, דהרי כבר הוכיחו תוס' בד"ה חיתוכא, דאף רש"י סבירא ליה דאין להתיר בשר חתוכה כחיתוך ישראל, ביד גוי. ולכך כתבו, דצריך לומר דהוה גזירה שמה יתננה יהודי לגוי בתורת כשרה, או שיראה אחד בחבירו שנותן לגוי בשר שיודע הרואה שהוא כשר, וכן כתבו תוס' לקמן (עמוד ב') ד"ה אמר בתוך דבריהם. ובדעת רש"י דלכאורה מבואר דלא כדבריהם, ביאר בחידושי הרשב"א, דסבירא ליה דאין מותר למכור לגוי, אלא אם הודיעו לו שהיא טריפה, דבלאו הכי יבוא הרואה לקנות.

ג) גמ', ואי בעית אימא משום דקא גניב ליה לדעתיה. הקשה בחידושי הגרע"א, מאי שנא טעות עכו"ם דמותרת, כמבואר בבבא קמא (ק"ג:), וגניבת דעתו אסור, הא לא הווי אלא טעות. ובקובץ שעורים (בבא בתרא סימן נו) הביא דעת היראים, דאיסור גניבת דעת איסור תורה משום "לא תגנוב", ואם כן יש לומר דנכלל בכלל גניבת ממון, וכמאן דאמר דאסור. וכן לכאורה מבואר מדברי רש"י דכתב בד"ה משום, דטעם האיסור דגורם שמחזיק לו טובה חינם. ובאמת, דעל כרחק הכא איירינן דשולח לו הירך כדי לקבל ממנו טובה, דאי לאו הכי איך שולח לו חינם, הרי קא עבר אאיסורא ד"לא תחונם". ועיין מה שכתבו בזה תוס' לקמן (ק"ד:) ד"ה כדרךך.

ד) גמ', דאמר שמואל אסור לגנוב דעת הבריות. הקשה בחידושי הריטב"א, מדוע הוצרך להביא מדשמואל, הא תני ליה בהדיא לקמן בסמוך, אין מוכרים נבלות וטרפות לאינו יהודי מפני שמתעוהו. ותירץ, דאי מהתם הוה אמינא דדוקא מכר אסור אבל דורון מותר. ונלפי זה צריך לומר, דהוה עובדא דרצו להוכיח דסבירא ליה לשמואל דאסור להטעות דעת הבריות, הוה נמי כמו דורון, וטעמא, דכיון דעל כרחק התם היה יכל נמי לפייסיה בבשר טריפה או

ביין מוזג, הא דרצה שמואל להוסיף ולפייסו נחשב לדורון. (ש.א.ג.)
ה) תוס' ד"ה טריפה הויא, בתוה"ד, ואיקפיד משום דאמר לעובד כוכבים שחוטא היא ואיכא למיגור שמא יתננה לו בפני ישראל. כתב המהרש"א, דאף דכתבו תוס' לקמן (עמוד ב') בד"ה אמר אביו, דהכא איירי שאמר לו בצינעא וידע שמואל דהכי הוה, אינו אלא לדעת רבנו תם שם, דסבר דאין חשש שמה יתננו אלא אם אומר לו דמנוקרת, דבכהאי גוונא איכא למיחש שמה יתננו בפני חבירו, ועל כרחק דשמואל לא איירי בהכי, דאם כן אין ראיה דסבירא ליה דטעמא מפני שמתעוהו, אבל לפירוש רש"י אין הכרח לבאר כן, דיש לומר דשמואל סבר דאין לחוש שמה יקנו אחר כל עוד שלא אמר לו בפירוש, וכאן ביארו התוס' כשיטת רש"י. [נמיהו לכאורה קשה מלשון התוס', דמסיים מפני שגונב דעתו אומר כן, ומשמע דלא איירי במוכר לו בסתמא. (ח.ו.)]

ו) גמ', ולא יאמר לו סוך שמן מפך ריקן. כתב הבן יהוידע, דאף שיודע שלא יקבל ממנו, איתא לעיל דאינו אסור אלא לסרהב, אבל בפעם אחת מותר, מכל מקום הכא דהפך ריקן אסור בכל גווני, והטעם משום דהתם הגניבת דעת בהשערת לבו, ושמה טועה הוא בהשערותו, אבל הכא דהפך ריקן גניבת הדעת מפורשת.

ז) גמ', ולא ימכור לחבירו סנדל של מתה וכו'. הקשה המהרש"א (חידושי אגדות), הכא דאיירינן במכירה, מאי קא משמע לך, הרי אונאה ממש היא, כיון דמתה אין עורה חזק כשל בריאה. ותירץ, דמייירי כגון שהוא מוכר בזול כמו של מתה, ולא אומר לו שהיא של חיה אלא כדי שיחזיק לו טובה, שפני שיחשוב שמכר לו בזול.

ח) גמ', ת"ר השולח ירך לחבירו שלימה אינו צריך שיטול הימנה גיד הנשה וכו'. כתב הרא"ש (סימן יט) בשם הראב"ד, דמכאן יש ללמוד, שאם בא אדם מעלמא ולא נודע אם הוא בקי בנקור, ונקר בשר, הבשר מותר, דאי לא תימיה הכי אמאי אסור לשלוח לחברו חתוכה, הרי לא יאכלנו עד שיראנו לבקי, והא דלא אמרינן דהירך בחזקת איסור עד שיודע לך אם ניקרו אותו יפה, וכדאמרינן לעיל (ט.) לגבי שחיטה, היינו משום דהירך כולה בחזקת היתר חוץ מן הגיד, ואינו דומה לכזית בשר שהיה בחזקת איסור באכילה עד שישחטנה. ועוד, דאיכא למימר רוב מצויין אצל ניקור מומחים הם, וכדאמרינן גבי שחיטה לעיל (ג:). והוסיף, דאין לחוש לאדם פושע, דגזירת חכמים בכל מקום אינה בשביל מקרה, ואדרבה, מילתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן. אמנם בתורת הבית (ב"ש ש"ג) כתב, דמכל מקום הצנועים מושכים ידיהם עד שיודע שניקר אותה בקי במלאכה.

ט) רש"י ד"ה אין מוכרים, בסתם אא"כ הודיעו שהיא טריפה דתו ליכא גניבת

הדרגת היוזמי

מסכת חולין דף צד – דף צה

כט אלול – א תשרי התשע"ב

להטעות הגוי שהרי חתכה כדרך חתיכות ישראל, אפילו הכי שרי, ומציעתא גבי נבלות וטרפות אף דלא יעשה מעשה להטעותו, אלא יתן לו סתם, אסור, וכל מה דהקשו התוס' אינו אלא לשיטתם דאיירי שמטעה בפירוש, ואומר שהיא כשרה, דלא שייך לחלק בין עושה מעשה בידים או לא.

טו) **גמ', רבא אמר וכו'.** כתב בחידושי הריטב"א, דאף דשנויא דרבא ואביי בחדא ענינא סלקא, מכל מקום אביי ניחא ליה טפי דתיהוי כולא ברייתא בחדא גוונא, דהיינו שלא הכריזו ובשני מקומות, מלאוקמה במקום אחד ותרי גוונא. טז) **רש"י ד"ה אינהו,** והאי דקתני לעיל מפני שמטעהו במוכר לו בחזקת שחוטתה. הקשה הראש יוסף, **דרש"י לעיל** (עמוד א) **ד"ה אין מוכרין** כתב, דהא דאסור למכור לו הוה בסתם, וסותר לדבריו כאן.

יז) **תוס' ד"ה אינהו, בתוה"ד,** ועוד דמאי פריך מרב יהודה דפתח ליה לעולא דהא ודאי שלא היה מטעהו רב יהודה לומר לו בשבילך אני פותחך. **ובלב אריה** תירץ, דכיון דעובדא דרב יהודה הייתה בגוונא שעדיין לא נפתחו החביות, איכא לאוקמיה דבאמת אמר לו בשבילך אני פותחך, וכל מה שהסתיר הוא מה שאין לו הפסד כיון דכבר מכרן. ועל דרך זה תירץ נמי קושיית תוס' קמייתא, דהא דקתני "אלא אם כן הודיעו", היינו דהיכא שפותח בתחילה לא יאמר לו שפותח בשבילו, אלא אם כן הודיעו שאין לו הפסד.

יח) **גמ', א"ל רב ספרא אנן לא הוה ידעינן דקאתי מר אי הוה ידעינן טפי הוה טרחינן א"ל רבא מ"ט אמרת ליה הכי דאחלישתיה לדעתיה וכו',** הנה במכות (כד). איתא דרב ספרא קיים בעצמו "ודובר אמת בלבבו", ואם כן יש לומר דמה שחשש להטעותו היינו לפי מעלתו במדת האמת, אמנם היינו דווקא אי נימא שאדם שקנה לעצמו דרך מעולה בעבודת ה' אינו יכול לזוז ממנה אף במקום שישנה סיבה לשנות מחמת רצון התורה, וצריך עיון.

דף צה ע"א

א) **רש"י ד"ה מותר,** דבתר רוב טבחים אולינן. מבואר מדבריו [וכן ממה שפירש לעיל בסמוך **בד"ה אנו נאסור**], דרבי דהתיר בשר הנמצא איירי אפילו בגוונא שיש מיעוט טבחים עובדי כוכבים, וכן מבואר **בתוס' ד"ה אנן,** בסוה"ד. ותמה **התפארת יעקב,** מהא דאיתא **לעיל** (צד). דבמקום שאין מכריזין אסור לקנות בהמה מעובד כוכבים, שמא מכרו לו טריפה, ואף אי רוב הבשר הנמכר בשר כשר הוא, ולא התירו למכור להם אלא במקום שמכריזים ולא סמכו ארובא. ועיין באות הבאה.

ב) **רש"י ד"ה אנו נאסור** (השני), דהבשר מותר הואיל **ולא הכריזו.** הקשה **בחידושי הריטב"א** למה הוצרך רש"י לפרש דמיירי במקום שמכריזין ולא הכריזו, ולא פירשה בעיר שעומדין על קו הדין וכפשטא דברייתא דרבי דמייתי עלה, **נדהיינו דאולינן בתר רוב.** וכתב דאולי משום שהביאו לאותו מעשה אשמעתא דלעיל דאיירא כולה במקום שהכריזו. ן ולכאורה צריך עיון דאי מהאי טעמא, אמאי כשביאר ללישנא קמא **בד"ה אנו נאסור,** כתב טעם ההיתר, הואיל **ורוב טבחי ישראל,** ולא כתב הואיל ולא הכריזו. אמנם לפי מה שביאר **הגרע"א** (הבאו דבריו לקמן באות ד') אליבא דתוס', דין הכרזה חומרא בעלמא, ניחא, שבאמת טעם ההיתר משום דאולינן בתר רוב, עיין שם]. ועיין באות הבאה ובאות שלאחריה.

ג) **גמ', שאני הכא דאיתחזק אסורא.** פירש **רש"י בד"ה דאיתחזק אסורא,** דהיה מקום לחוש דכמו שמכר לאותו עובד כוכבים מכר לאחרים, ומשום הכי היה רבי צריך להתיר. וביאר **הרשב"א בתורת הבית** (ש"ב ב"ד), דאפילו בגוונא דאם מכר לכל הטבחים אכתי לא הוה אלא מיעוט, מכל מקום כיון דחיישינן דאיכא איסור בכל המקולין הוי ליה כרוב, אי נמי כמחצה על מחצה. **ובחידושי הריטב"א** ביאר בשם **הרא"ה בבדק הבית** (בית רביעי שער שני), דהכא לא היה כלל חשש שאותו טבח מכר אף למוכרים אחרים, ואילו היה במקום שהיו נוהגים לפי שורת הדין ולא היו מכריזין אף היכא דאחד עבר למכור לגוי טריפה, לא היה מקום לאסור כלל, משום דאולינן בתר רובא. והא דאיצטרך

דעת וכו'. כתב **הרש"ש,** דדברי רש"י אינם אלא לאוקמתא דרב אשי דלקמן דאקי לברייתא במקום שאין מכריזים, והטעם השני דשמא יחזור וימכרנו לישראל, אינו אלא אם כן מכר לו בסתמא, אבל לאביי ורבא מתניתין איירא במקום שמכריזים והיום לא הכריזו, ומשום הכי איכא למיחש שמא ימכרנו לישראל אחר.

דף צד ע"ב

ז) **גמ', אמר אביי אין רישא וכו'.** כתב **הרא"ש** (סימן יח), דמדברי אביי ורבא יש להוכיח דשנויא קמא דלעיל עיקר, דהרי אוקמינן הא דמתירים לשלוח לנכרי חתוכה במקום שאין מכריזים, או במקום שמכריזים והכריזו, ועל כרחך דלא גזרינן במקום שאין מכריזים אטו שיתן לו בפני ישראל חבירו. **ובחידושי הרשב"א** הוסיף, דאפילו רב אשי דאוקי למציעתא בשלא הכריזו, וחיישינן דילמא ימכרנה בפני ישראל יש להוכיח כן, דלא חייש לה אלא באיטליז דשכיחי ביה ישראל טובא, וכמו שכתב **רש"י ד"ה גזירה.** נמיהו כל דבריהם אינם אלא לשיטת **רש"י** בסוגיין, אבל לדברי **רבנו תם בתוס' ד"ה אמר אביי,** אין להוכיח כלל מדבריהם, דמתניתין וברייתא לא בחדא ענינא מיירי, ושפיר מודו להני שנויא דלעיל], ועיין באות הבאה.

יא) **גמ', שם.** עיין באות הקודמת, אבל **הרי"ף** (דף לב: מדפי הרי"ף) הביא, דטעמא דמתניתין דאסור לשלוח ירך שלם, גזירה שמא יתננה לו בפני ישראל. ן ולכאורה מבואר, דסבירא ליה להלכה כתירוצא בתרא, ואסרינן לשלוח לגוי ירך חתוכה אפילו במקום שלא מכריזין. ואין לומר דסבירא ליה **כרבנו תם,** דאף אביי ורבא ורב אשי מודו להני שנויי דלעיל, ומתניתין איירא בשאומר לו שהיא מנוקרת, שהרי לא כתב לחלק כדבריו. (א.ל.). וכתב **בחידושי הרמב"ן,** דיש לומר דדעת **הרי"ף,** דרבא מצי למיסבר דמתניתין איירא במקום שאין מכריזין, וגזירה שמא יתננה בפני ישראל. והא דקא שרינן בברייתא לזבוני ליה במקום שמכריזים והכריזו, היינו משום דכשהכריזו, כולו ידעי דזבנינן להו נבלות וטריפות ולא אתו לקנות מיניה, דווקא במתניתין דאיירי במקום שאין מכריזים, יש לחוש שמא יתננה לו בפני ישראל ולא יחשוב הישראל דנותן לו טריפה. ן והנה **לעיל** (בעמוד א) אות ב, כתבנו בשם **הר"ן,** דהא דחיישינן אם יתננו לגוי בפני חברו שיבוא חברו לחזור ולקנותו, היינו דווקא היכא שנותן לו בחזקת כשרה, ולכאורה לפי זה לא שייך לחלק בין מתניתין לברייתא כהרמב"ן, דכיון דאיירי דווקא כשנותן לו בחזקת כשרה, יבוא לקנותו אפילו אם הכריזו, אלא דבעינן למימר, דדעת **הרי"ף** דאיכא למיחש אף היכא דנותנו לגוי סתם, וכדעת **רש"י** בסוגיין, עיין שם. (א.ל.).

יב) **גמ', שם. והרמב"ם** (פ"ח ממאכלות אסורות הי"ד) כתב, אם היתה ירך חתוכה לא יתננה לגוי בפני ישראל עד שיטול הגיד, שמא יאכל ממנה ישראל. וביאר **הלחם משנה** (שם), דמדקאמר שלא יתננה בפני ישראל, משמע דשלא בפני ישראל מותר, ועל כרחך דסבירא ליה דלהלכה לא גזרינן אטו שמא יתננו בפני ישראל, וכדברי **הרא"ש** (סימן יח הובא באות ז), ולא פסקינן כלישנא בתרא, דלא כדמשמע **מהמגיד משנה** (שם) דדעת הרמב"ם **כהרי"ף** (המובא באות הקודמת).

יג) **תוס' ד"ה אמר אביי, בתוה"ד,** ומיהו להווא שנויא דמשני לעיל, גזירה שמא יתננה לו בפני ישראל קשה רישא דהך ברייתא. כתב **המהרש"א,** דהוא הדין דהו מצי לאקשווי כן להווא שנויא דלעיל, דטעמא דאסור לשלוח לו ירך חתוכה משום דגניב ליה דעתיה, וחדא מנייהו נקט.

יד) **בא"ד,** וא"ת ולפלוג וליתני בדידיה בגיד ובמקום שאין מכריזין דבהכי איירי רישא לאביי וכו'. הקשה **המהרש"א,** אמאי לא הקשה כן נמי לרש"י, אמאי לא חלקה הברייתא בגיד גופיה בין מוכר באיטליז לשולח לחבירו, וכן לפירושו דלעיל, דמפלגי בין שולח דורון למוכר, דלפלוג בגיד בין שולח למוכר. ותירץ **בחידושי חתם סופר,** דאי איירי בסתמא ולא פירש לו, יש לומר דרישא רבותא קא משמע לן וסיפא רבותא קא משמע לן, רישא, דאף דעשה מעשה בידים

הנמכרת במקולין מקרי קבוע, ועיין באות הבאה.

(י) **בא"ד**, ועוד דאסרינן במקום שאין מכריזין לקנות מן העובד כוכבים במקולין אע"פ שרוב טבחי ישראל וכו'. הקשה **המהרש"א**, מאי קושיא, הרי כבר כתבו התוס' דבמקום שאין מכריזין חשיבא להו קבוע. ותירץ, דהכא כוונתם לדחות מה שכתבו, ולהוכיח דכל היכא דלא איתחזק אסורא לא נקרא קבוע, וכההיא דשרי כבדא וכוליתא, דכיון דלא איתחזק אסורא אולין בטר רוב בהמות הכשרים. אמנם **בתפארת יעקב** כתב, דמהמשך דברי התוס' נראה דסוים קושיא דלעיל הוא, ועוד, אי כדברי המהרש"א למה לא הקשו לעיל מיניה מיד אחרי שכתבו דבמקום שאין מכריזין הוי ליה קבוע. ולכך כתב, דכוונת התוס' להקשות, היכי שרינן הכא היכא דנמצא ביד נכרי, הא מדחוינן דהיכא דאין מכריזין אסור, ולא שרינן אלא בנמצא ובמקרה, אמאי שרינן לקנות לכתחילה מבשר הנמצא ביד גוי, אף בדאיכא חנות אחת מוכרת בשר נבילה.

(יא) **תוס' ד"ה הכא נמי, בתוה"ד**, וי"ל דהתם איירי שראינו שלקח מן הצבורים שנולד הספק במקום הקביעות. **והר"ן** (לג: מדפי הרי"ף) כתב, דאפילו היכא שהגוי לקח בפנינו אין לו דין קבוע אלא מדרבנן. ולפי זה תירץ נמי מה שהקשו **תוס'**, אמאי לא גזרינן הכא שמא יקח מן הקבוע. דחכמים גזרו דווקא בראווה פורש מן הקבוע, אבל כשפירש מאליו ולא ראינוהו לא גזרו. [אמנם לדבריו לכאורה צריך ביאור, אמאי בקדשים ירעו עד שישתאבו, ולא ממתינין עד דפרשי מאליהן, וכדהקשו תוס', ואולי יש לומר דהר"ן חילק בין קדשים לשאר איסורים, אי נמי סבר כמו שתירצו האחרונים שהבאנו באות הבאה].

(יב) **בא"ד**, אם כן אמאי ירעו עד שישתאבו כיון דפירשו מעצמם מותרים. כתב **בהגהות פורת יוסף**, דיש לומר, דכיון דכל עוד דלא נידיי הוו אסירי הרי נראו ונדחו, ודוקא אי יכול הוא ליכבשינהו דהוה בידו, וכקושיית הגמ', לא הווי דחוי, וכן כתב **בחיידושי הגרע"א**.

דף צה ע"ב

(יג) **גמ', אלא רב היכי אכל בישראל. בחיידושי הרשב"א** (לעיל עמוד א' ד"ה הכא נמי) הביא, בשם **הראב"ד**, דאי נמצא הבשר במקום שאין עורבים או שרצים היכולים להחליפו, כגון שנמצאת תלויה בשפוד או באונקלי מותר, ובעובדא דלקמן דרצה רב לאסור, אותה בהמה היתה תלויה בבי חתני על מוט ואפשר לאחלופיה. והקשה, אם כן מאי אקשינן היכי אכל רב בישראל, נימא דתלי ליה.

ותירץ, דכוונת קושית הגמ', וכי רב לא אכל בישראל אלא אם כן תלויה.

(יד) **תוס' ד"ה לא אלים רב עיניה מיניה**, לא היה יכול לדקדק מכאן דסבר רב דבשר שנתעלם מן העין אסור דדילמא רוב טבחי עובדי כוכבים היו. ביאר **המהר"ם**, דכוונתם להקשות, אמאי לאחר שדחו לעיל דאי אפשר להוכיח מההיא עובדא דמברא דאישתית, דסבירא ליה לרב דבשר הנתעלם אסור, לא הביאו מהאי עובדא דסבר דאסור, ותירצו, דאף הכא אפשר להעמיד דרוב טבחים היו עובדי כוכבים, אבל אין כוונתו דהא דלא הביאו התם משום דהיינו יכולים לדחות דבמקום עובדי כוכבים היה, דאם כן כל שכן דלא היו מוכיחים מההיא עובדא דלעיל.

(טו) **גמ', אלא דניחש. הקשה המהרש"א** (בחיידושי אגדות), איך סברו למימר דרב קעבר אלא דניחוש. ותירץ, דאפילו לפי מאי דסלקא דעתך דבצד אחד נמי הוה ניחוש, אינו אלא אם לבסוף מתברר שסמך על דבריו, והיינו דאמרין דמשום הכי לא אכל בישראל כדי שלא תתקיים מחשבתו, ומכל מקום אקשינן דאף אם היה אוכל, מכל מקום לא היה עובר, כיון דלא קאמר צד שני.

(טז) **תוס' ד"ה כאלעזר עבר אברהם, בתוה"ד**, וי"ל דההוא תנא סבר שלא נתן לה הצמידים עד שהגידה לו בת מי את. ותרוצם מבוואר **בתוס' הרא"ש**, דהיינו דכיון דלא סמך על הניחוש לא קעבר אניחוש. אמנם **ברש"י בפירוש התורה (בראשית פכ"ד פמ"ג) פירש**, דנתן תחילה את הצמידים, והא דסיפר דקודם שאל אותה בת מי את, הוא בכדי שלא יתפסהו בדבריו, ועיין באות הבאה.

(יז) **בא"ד**, שם. **ובחיידושי הריטב"א** תירץ, דאליעזר אוכותא דאברהם סמך,

רבי להתיר מטעמא דלא נתכוון אלא לצעורי לחבריה ללישנא בתרא, נאו משום דכיון דלא נהג כהוגן אין לאסור לקנות מאחרים, ללישנא קמא], היינו משום שאותו מעשה היה במקום שנהגו להכריז, וחששו דעכשיו דידעו דמכר אחד מהטבחים בשר טריפה לגוי יש לאסור, כעין מה שאסרו על עצמם היכא דהכריזו דמכרו להם בשר טריפה, ולא לסמוך על הרוב, ועיין עוד אות הבאה.

(ד) **גמ', שם. הקשה בחיידושי הגרע"א**, אמאי ללישנא קמא לא ניחא בהאי תירוץא דשאני הכא דאיתחזק איסורא, וכתב דיש לומר לפי מה שכתבו **התוס' ד"ה ובנמצא**, דהא דבמכריזין והכריזו אסור לקנות בשר מגוי, היינו משום חומרא בעלמא. והאי דינא דרבי, שמתיר לקנות אצל גוי במקולין, היינו דוקא במקום שמכריזין ולא הכריזו, אבל בהכריזו אסור כמו שאמרנו תוס'. ולישנא בתרא סברה דאף שהוא בעצמו אומר שנטרפו לו ומכרו לגוי, מכל מקום הוי "כאיתחזק איסורא" דהיינו דלא גרע מהכריזו, דלא הוי נמי אלא חומרא בעלמא, ולישנא קמא סבר דלא הוי כהכריזו כיון שהוא לבדו אומר כן, אמנם הקשה, איך הוא נאמן הא עד אחד אין נאמן כשאינו בידו.

(ה) **תוס' ד"ה אמר רב, בסוה"ד**, וחומרא בעלמא הוא משום עובדא דלקמן. וכתב **בחיידושי הריטב"א**, דמכל מקום משורת הדין אמרה כיון דחזא ההוא עובדא, ולא שאמר כן דרך גזירה, דאי לאו הכי מאי הני תיובתא דמותביה לרב.

(ו) **גמ', נמצא ביד עובד כוכבים שאני. פירש רש"י ד"ה נמצא**, דטעמא משום שהיה בחזקת המשתמר. והקשה **בחיידושי הריטב"א**, מאן לימא לן שלא נתעלם מעינו של הגוי ונתחלף לו. ותירץ, שאין אנו חוששין לחילוף אלא על הידוע שנתעלם ודאי, אבל זה שלא ראינוהו שנתעלם אין חוששין שמא נתעלם, והולכין אחר שעת המצאו. מיהו **הרמב"ם** (פ"ח ממאכלות אסורות ה"ב) כתב, דאסרו חכמים כל בשר הנמצא בין בשוק בין ביד גוי, והקשה **המגיד משנה** (שם) דסותר לגמ' דידן דאמרין דלא אסר רב היכא דנמצא ביד גוי. ותירץ, דהרמב"ם סמך אמאי דמשמע **מהירושלמי בשקלים** (פ"ז ה"ב), דטפי אסור נמצא ביד גוי מנמצא בפלטיא.

(ז) **גמ', הכא נמי שנמצא ביד עובד כוכבים. הקשה בחיידושי הגרע"א**, אמאי נקטו דוקא ביד עכו"ם, ולא שנמצא ביד ישראל. ותירץ, דהיכא דנמצא ביד ישראל כיון דלא מצי לקנותו אלא ממקום כשר, אי מספקא ליה אם לקח ממקום זה, הוה ליה כספק במקום הקבוע, דמספקינן מהיכן קנה, אבל נכרי דלא איכפת ליה, דלדידיה כולם היתר, יכולים לתלות שלקח מרובא. **ובקובץ שמועות** (אות מד) הביא לתרץ בשם **הגר"ח**, שיהודי שנאמן לומר מהיכן קנה חשבינן ליה שהספק במקום קביעות, ודוקא גוי דאין לו נאמנות מהיכן לקח, נקרא דפירש ממקום קביעותו.

(ח) **רש"י ד"ה מצא בה בשר, משנה היא בטהרות עיר שישאל עובדי כוכבים דרין בה. והגיה הגריב**, דצריך לומר **במכשירין** עיין שם. וכתב **באמת ליעקב**, דנראה דכוונת רש"י היא בסדר טהרות, וכן מצינו **ברש"י בבא מציעא** (י) ד"ה **ואמר רבא**, עיין שם. אבל הקשה, דבגמ' שם גרסינן אמר אביי מותיב ר' חייא בר יוסף פיאה אמר רבא מותיב ר' יעקב בר אידי נזיקין וכו', ומפרש קושיית ר"ח בר יוסף ממתניתין דמסכת פיאה וקושיית ר"י בר אידי ממתניתין, ואם כן כפשוטו אפשר נמי לפרש דהיינו מסכת נזיקין, דהא בבא מציעא היא המציעתא ממסכת נזיקין, וצריך עיון.

(ט) **תוס' ד"ה ובנמצא, בתוה"ד**, ומיהו איכא למימר דהתם משום דמקולין הוי ליה קבוע. כתב **המהרש"א**, דמעיקרא סבירא להו להתוס', דכיון דהכא איירי במקולין שקנו מטבחי ישראל, לא נקראים המקולין קבועים, דכשבא הבשר לידם כבר פירש ממקום קביעותו שהוא ביד הטבח. **והרש"ש** כתב, דיש לומר באופן אחר, דמעיקרא סברו תוס' דלא מיקרי קבוע אלא היכא דידוע האיסור במקומו, וכמו שכתבו **בתוס' ד"ה ספקו**. ואשמעינן, דאף שאין ידוע היכן האיסור, מכל מקום מקרי נמי קבוע, ואפילו היכא דלא ידעינן כלל אי הוה טריפה, וכגון במקום שלא מכריזים, מכל מקום כיון דאיכא מיעוט נבילה

הדרך היוזמי

מסכת חולין דף צה – דף צו

א תשרי – ב תשרי התשע"א

הרשב"א והריטב"א.

ד' גמ', דאי לא תימא הכי היאך סומא מותר באשתו וכו' אלא בטביעות עינא דקלה. בהגהות יעב"ץ הביא דברי המהרש"ל בשו"ת (ובים של שלמה חולין סימן כ"ה פ"ז), דאף חרש מותר באשתו בלילה, דלא אמרינן דצריך טביעות עינא דקלא אלא כשמוצא אותה שלא במקומה, אבל במקומה לא צריך טביעות עינא כלל. והקשה, אם כן איך מוכח מהיתר אשה לסומא, דילמא באמת אינה מותרת אלא במקומה, דלא בעינן טביעות עינא דקלא.

ה' תוס' ד"ה פלגיא, וא"ת והלא משיאין אשה על פי סימנים וכו'. בשב שמעתתא (ש"ד פ"ט) כתב, ליישב קושיית התוס', בהקדם מה שיש להקשות, אמאי באמת לא קטלינן על ידי עדות שהעידו על פי סימנים, הא קיימא לן בבבא מציעא (כו.) דסימנים דאורייתא, נוכח עמד בזה בשו"ת נודע ביהודה (אבן העזר סימן נא), אלא על כרחך משום דסימנים אינם בירור גמור, אלא הוו כרוב דאזלינן בתריה בכל דיני תורה, ואשמועינן הכא, דמכל מקום לא הורגים על פיו, ולפי זה צריך לומר, דהא דאמרינן בסנהדרין (סט.) דהולכים בנפשות אחר הרוב, אינו אלא לענין "להחזיק" איסור, וכדכתב הרמב"ם (פט"ז מסנהדרין ה"ו), "דהאיסור בעד אחד יוחזק", ואף דאין מלקין על פי עד אחד, מכל מקום אי עד אחד יעיד שחתיכה אסורה, ילקה האוכלה לאחר מכן על פי ב' עדים. והכי נמי היכא דמעידים על רוצח על פי סימנים לא קטלינן ליה, משום דלא אזלינן בנפשות אחר הרוב, מה שאין כן לענין היתר אשה דהווי רוב להחזיק אותה מותרת לשוק.

ו' בא"ד, וגם צרתה אסורה. כתב המהר"ם, דאין לפרש דרצו לומר, דהיכא דמעידים על פי סימנים על ראובן שמת והוא היה נשוי לבת אחיו, דלא תותר צרתה לשוק, דהרי ממה נפשך אינה זקוקה ליבם, דאי מת אם כן הווי צרת ערוה, ואי לא מת אינה ראויה ליבמה, וכיון דאינו תלוי בנאמנות העד, כמו דיכולה לינשא על פי עד אחד, כמו כן מותרת לשוק. אלא, יש לבאר דהא דאמרי תוס' דצרתה אסורה לאו אעד אחד קאי, אלא על כל אשה שאמרה דמת בעלה דאינה נאמנת על צרתה דחשודה לקלקלה, וכוונת תוס' להוכיח דכל מקום שהאמינו חכמים להנשא, לאו לכל האמינו. ובנמוקי הגרי"ב כתב, דיש לבאר דברי התוס' בפשטות, דהיכא שנשאת על ידי עד שהעיד על פי סימנים ותנשא לאחד שהיא ערוה ליבמה, ומיית בעלה, לא תתיר צרתה לשוק.

ז' בא"ד, וי"ל דלא דמי דשטר שאין אדם מוחזק בו שיאמר שלי הוא מהדרינן שפיר אבל ממון שביד הבעלים אין להוציא ע"י סימנים. וכתב הקצות החושן (סימן מו סק"ח), דהיינו נמי טעמא דמקיימים עידי השטר על ידי סימנים, אפילו דאין יכולים להוציא ממון על ידי עדות על סימני הלוה, דכיון דאין קיום העדות על ההלוואה אלא על העדים, יכולים להכשיר על ידי סימנים, אבל להעיד על הלוה הוה הוצאת ממון על הלוה. וביאר לפי זה דברי רב שרירא גאון, דכתב, דאין יכולים לקיים על ידי דימוי חתימה אלא חתימת עדים, אבל לא לקיים כתב יד הלוה על ידי דימוי כתיבתו, דבכהאי גוונא דומה לעדות על הלוה, דלא מהני אלא בטביעות עינא דווקא.

ח' תוס' ד"ה מכלל, בתוה"ד, וא"ת והא שמואל סבר כר' מאיר וקאמרינן לקמן דשמואל קאמר דלא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד. ובחידושי הרשב"א והריטב"א תירצו, דהא דאמר שמואל הכא אינו אלא מדרבנן, ולקמן דקאמר דלא אסרה תורה אלא שעל הכף, היינו דאורייתא. וכן כתבו הרא"ש (סימן כג) והרי"ף (לד. מדפי הרי"ף). [מיהו תוס' לשיטתיהוה, דכתבו דמאן דסבר דמדאורייתא אינו אסור אלא גיד שעל הכף, אינו מחמיר להצריך לחטט אחר כל הגידן ועיין מה שכתבנו אות הבאה.

ט' בא"ד, שם. והנה רש"י בעבודה זרה (כה.) ד"ה שופי פירש, דשופי הוא הכף, ולכאורה יוצא לפי זה דהא דאמר רבי יהודה לעיל (צב.), דאין חיוב אלא לגוממו עם השופי דאינו אלא דעל הכף, וסותר להא דאמר רב פפא בסוגיין דלרבי יהודה נמשך איסור גיד בכל הגיד. ולכאורה נראה לבאר, דלרש"י

וסימנא בעלמא עביד, וכן יהונתן לא מסר אלא סימנים, והכא הכי פרושו דכל ניחוש שאין סומך עליו כמו שסמכו אלו על סימניהן אינו ניחוש. ובחידושי הר"ן לאחר דהביא הא דהשיג הראב"ד (פי"א מעבודה זרה ה"ד) על דברי הרמב"ם דכתב (שם), דהמשים לעצמו סימנים אם יארע לי כך וכך אעשה דבר פלוני, ואם לא יארע לי לא אעשה הוה בכלל ניחוש, הא אליעזר ויונתן עבדי כן, ובודאי לא קעברי הני צדיקי אניחוש. הוכיח כדברי הרמב"ם מגמ' דין דמבואר דהא דעבדו הוה ניחוש, וכתב דנראה בירור הדבר, שהנחש שאסרה תורה הוא התולה בדבר שאין הסברה נותנת שיהיה בהם גורם תועלת לדבר, ואלעזר ויונתן תלו מעשיהם בדברים שהסברה נותנת, וכוונת הגמ' דאם יתלה בדבר שאין הסברה נותנת, אינו אסור אלא אם יתלה בהם ממש, כמו שאליעזר ויונתן סמכו על ניחושם. ועיין במשך חכמה בראשית(פכ"ד פ"ד).

יח' תוס' ד"ה בחרוזים, בסוה"ד, ויש לומר דהכא סמכינן בדבר מועט. וביארו תוס' בבבא מציעא (כג.) ד"ה מחרוזות, דטעמא דהקילו בבשר שנתעלם מן העין משום דאין הלכה כרב, וכתב המהר"ם (שם), דכוונתם, דכיון דחזינן דאין הלכה כרב, והקילו באיסור בשר שנתעלם מן העין, יש לומר דאפילו רב גופיה לא החמיר כל כך, ועל כרחך דהכי הוא, דהרי הכא רב הוא דקאמר ליה דיש לסמוך אסימנא דמחרוזות, להתיר איסור בשר שנתעלם מן העין.

יט' רש"י ד"ה רב הונא, ס"ל כרב רביה דאסר בהעלמה ולא קי"ל כוותיה בהא. וכן כתב הרא"ה בבדק הבית (ב"ד ש"ב). אלא דכתב, דמכל מקום היכא דרוב הטבחים אינם יהודים הלכה כרב, דלא נחלקו עליו אלא ברוב טבחי ישראל. אמנם הרשב"א בתורת הבית (שם) פליג כתב דאף במקום שרובא גויים, בשר שנתעלם מן העין מותר אם מצאו במקום שהניחו. ועיין אות הבאה.

כ' בא"ד, ורב כהנא הא קחזינן דא"ל שקול אכול. מיהו תוס' לעיל ד"ה אסיק כתבו, דרב כהנא אתי שפיר כרב, וכן כתב הרמב"ן במלחמות ה' (לג: מדפי הרי"ף) ליישב דעת הרי"ף (שם) דפסק כרב. והוסיף, דהא דלא הביא הרי"ף דבערב יום כיפור בשר שנתעלם מן העין מותר, היינו כדי שלא יראו התלמידים המקילין ויפרצו בה פרצות. ומכל מקום תוס' בבבא מציעא (כג.): ד"ה מחרוזות כתבו כרש"י, דאין הלכה כרב, והוכיחו מהא דאקשינן לעיל, "ורב היכי אכיל בישראל", דמשמע דאנן שפיר אוכלין.

דף צו ע"א

א' תוס' ד"ה ולא מהדרינן בטביעות עינא, בתוה"ד, וי"ל דהכא מיירי בטביעות עינא כל דהו וכו'. ובחידושי הריטב"א כתב דיש לפרש דמעיקרא סלקא דעתין דהא דלא מהדרינן לעם הארץ בטביעות עינא אינו משום שקרא, דאם כן ניהדר ליה מיהא בשבועה, כיון שאין אנו מוציאין מרשות בעלים, אלא טעמא, משום דלעם הארץ אין טביעות עין כיוון דלא חכים, ולצורבא מדרבנן יש טביעות עין משום דחכים, הלכך מהדרינן ליה, אמנם כיון דשמעינן הני שמעתתא, ידע דטעמא דהתם משום שקרא ולהכי מהדרינן לצורבא מדרבנן, וסוגיא דאלו מציאות בתר מסקנא דהכא. [ולכאורה כן צריך לבאר לדעת רש"י (בעמוד הקודם) בד"ה דהא מהדרינן, דכתב, דהוכחת רבא מהא דמהדרינן אבדה לכל אדם בסימנין, ולא מהדרינן בטביעות עין אלא לצורבא מרבנן, ודלא כתירין התוס'].

ב' בא"ד, וי"ל דהכא מיירי בטביעות עין כל דהו והא דמהדרינן לצורבא מרבנן היינו בטביעות עין גמור. כתב הרש"ש, דאף דאיתא בבבא מציעא (כז.) דחמירא איסורא מממונא, סמכינן אטביעות עינא כל דהוה באיסורים, אף דלא סמכינן עלייהו בממונא, דטעמא דלא סמכינן עלייהו בממונא, משום דחיישינן דלא דייק משום חימוד ממון.

ג' רש"י ד"ה בטביעות עינא, בתוה"ד, ומאבידה לא ילפינן דהתם משום חימוד הממון חיישינן דלמא משקר. (עיין מה שכתבנו לעיל אות א) ונראה דכוונתו לתרץ, אמאי הכא סמכינן אטביעות עינא אפילו לעם הארץ, ובאבידה לא סמכינן. דשאני התם דאיכא למיחש למשקר. וכן הקשו ותירצו בחידושי

החתיכה, ואין שאר החתיכות והרוטב מצטרפים לבטל טעם הגיד. **(יד בא"ד, ופירש בקונטרס דכי ניער הקדרה מוליך הוא הטפה בכל הקדרה וכו' משמע שר"ל שאפילו החתיכה שנפלה הטפה עליה היא מקצתה בתוך הרוטב אי לא ניער וכסה אין מסייע הרוטב והחתיכות. בבית יוסף (סימן צב) כתב, דלא נתבאר מהיכן הוכיחו התוס' כן מדברי רש"י שם. והמהרש"א כתב, דהוכחת תוס' מהא דכתב רש"י (קח): ד"ה ניער, שמי השוליים עולין עד פיה ויורדים, ומבואר דלא סגי במה שמעלה הרתיחות במקצת החתיכה. ובמהר"ם שי"ף (שם) כתב דהוכחת תוס' ממה שכתב רש"י (שם) בד"ה מפלט, שהחלב בגגה של חתיכה, ומבואר דאיכא חילוק בין גגה לשאר החתיכה, ועל כרחך משום דדוקא גגה מחוץ לרוטב.**

(טו בא"ד, ולר"י נראה דכשהחתיכה שנפל האיטור עליה היא מקצתה בתוך הרוטב לא בעינן ניער וכו' והכא דקאמר אם יש בו בנותן טעם היינו על ידי שלא היה בה עם הרוטב שישים לבטל טעם הגיד. הקשה בחוות דעת (סימן צב סק"ו), אמאי לא נימא דלר"י איירא מתניתין בגוונא דכל החתיכה חוץ לרוטב, דבהאי גוונא לא מצטרף הרוטב אף לדידה, וכמו שהעמיד לרש"י דמירי כגון דהירך מקצתו חוץ לרוטב, דהא לא בעי רוטב כדי שיתן הגיד טעם בירך. ותירץ, דעל כרחק אף לרש"י לא יתן טעם בירך כל עוד לא יהיה הגיד ברוטב, והא דהעמידו תוס' לדידה מיירי בגוונא דמקצתו חוץ לרוטב, היינו דהגיד בתוך הרוטב וההיתר מבחוץ, דבהאי גוונא שפיר יכול האיטור להתפשט בכל החתיכה, ומכל מקום כיון שמקצתו חוץ לרוטב לא מצטרף הרוטב לבטלה. ומכאן הוכיח דלא כהמנחת יעקב דרצה לומר בדעת רש"י, דאין האיטור מתפשט אלא אם כן כל החתיכה בתוך הרוטב.

(טז מתנינ', כיצד משערין אותה כבשר בלפת. הקשה בחידושי הגרע"א, כיון דעל כרחק סבירא ליה להאי תנא, דיש בגידין בנותן טעם, וכדהוכיחה הגמ' לעיל (פט:), והא דלא משערין בגיד בירך אינו אלא משום דטעמם שווה, אמאי משערין בבשר בלפת, ולא בגיד בלפת.

(יז רש"י ד"ה כבשר בלפת, בתוה"ד, דשיעורין הלכה למשה מסיני וגמירי דבהכי משערין. בחידושי הגרע"א תמה, ממה נפשך, אי חשיב ליה רש"י לגיד בירך מין בשאינו מינו, ונאסר מטעמא דטעם כעיקר, הרי סבירא ליה לרש"י לקמן (צח): ד"ה לטעם כעיקר, דטעם כעיקר אינו דאורייתא, ומה שייך לומר דהוי "הלכה למשה מסיני". ואי חשיב ליה כמין במינו, מדאורייתא בטיל ברוב. [ועוד עיין בפלתי (סימן צח סק"ד), דהוכיח מינה דסבירא ליה לרש"י דגיד בירך חשיב מין בשאינו מינו, ומשום הכי לא בטיל ברובו מדאורייתא, וצריך ביאור דמכל מקום אינו אלא טעם כעיקר, וכדברי הגרע"א, ובדעת תוס' כבר כתבנו באות יב, דהוכיח החוות דעת דסבירא להו דגיד בירך חשיב מין בשאינו מינו, עיין שם.]

(יח תוס' ד"ה אבל נצלה, וא"ת מאי קמ"ל פשיטא וכו' דא"כ למה לי נתבשל דמשעת מליחה הוא נאסר. ובדרוש וחידוש להגרע"א תירץ, דהיה אפשר לומר דאיירי דבשעת מליחה היה בירך שישים כנגד האיטור, ובזמן הבישול נחסר ממנו ולא היה בו שישים.

(יט תוס' ד"ה עד שמגיע לגיד, בתוה"ד, ואפילו כדי נטילה צריך שיניח כדאמר בפרק כיצד צולין וכו'. וכן כתב הרא"ה בבדק הבית (בית ד שער א עמוד כא). והרשב"א בתורת הבית (שם) כתב, דסגי בכדי קליפה, ואין להוכיח מההיא דנטף רוטבו על החרס, דהתם הרוטב הוי איטור שמן, ואפילו דאיכא שישים כנגד הרוטב מצריך כדי נטילה. ובכסף משנה (פט"ו ממאכלות אסורות ה"ב) דייק מלשון הרמב"ם (שם), דאין צריך להניח כדי קליפה, ועיין שם בלחם משנה.

(כ בא"ד, שם. במהרש"א כתב, דלכאורה הא דכתבו תוס' לעיל בד"ה אם, דצריך לשער אף בכדי קליפה חוץ מהגיד, לאו דווקא, אלא צריך לשער בכדי נטילה, דהרי מליחה כצליה. אבל הביא, דהרא"ש (סימן כד), חילק לענין זה בין צליה למליחה. ועיין מה שכתבו התוס' לעיל (צג). ד"ה חתכיה.

שמואל דקאמר לא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד, קאמר הכי לכולי עלמא, ורב פפא הוא דפליג עליה וקאמר דרבי יהודה ורבנן פליגי בה, ולפי זה אתי שפיר מה שהקשו התוס' אהא דשמואל. והא דהוכיח רב פפא ממחלוקתם אם גיד בריה הוא או לא, יסבור שמואל דמחלוקתם אינו אלא אם גיד חשיבא בריה. וכן יש לדייק מהא דכתב רש"י לעיל (פג). ד"ה עד שיהא, דרבי יהודה סבירא ליה דגיד לאו בריה אלא כחתיכה מן הבהמה, ודלא כדמסיק הכא רב פפא דטעמא דרבי יהודה משום דיליף ליה מלשון אכילה דכתיב בקרא. ולפי זה רב פפא לא יסבור כדאמרינן לעיל (צב): דלרבי יהודה סגי לגמום הגיד שעל השופי, ואף דכן התבאר שם מדברי התוספתא (בפ"ז ה"ב), כד דייקת בדברי התוספתא שם, תמצא שאין הגירסא כן, ואם כן יש לומר דסוגיא דהתם דלמדה כן מדברי התוספתא דהא שקלא וטריה אליבה, אינה אליבא דשמואל, אבל רב פפא פליג וגרס בתוספתא שם כגירסא דידן, ולשיטתו לא פליגי בה רבי מאיר לרבי יהודה].

(י תוס' ד"ה מאי טעמא, בסוה"ד, וא"ת ור"ש דחשיב חיטה בריה היאך תרומה עולה בק"א הא אמרינן לקמן דבריה לא בטלה. תמה בהגהות יעב"ץ, דלכאורה לא קשה מידי, דהא דתרומה וערלה וכלאי הכרם בטלי, נלמד מקראי, ואף דאסמכתא נינהו, מכל מקום הא דבריה לא בטיל נמי מדבריהם הוא, ואם כן יש לומר דהם אמרו, והם אמרו דהנהו דאסמכניהו אקראי ליבטלו.

דף צו ע"ב

(יא תוס' ד"ה ורבי יהודה, בסוה"ד, וי"ל דלעולם לא מחייב עד שיאכל אבר שלם. מיהו הרמב"ם (פ"ה ממאכלות אסורות ה"ג) כתב, דחתך מן האבר כזית בשר גידים ועצמות לוקה, ומבואר דלוקה אפילו אי לא אכיל שלם. והקשו בחידושי החתם סופר והתפארת יעקב, דלדבריו יקשה קושית התוס', דהיכא יליף רב מלשון "אכילה" דכתיב גבי אבר מן החי דאינו לוקה אפחות מכזית, דילמא אתי למימר דלוקה אף אי לא אכיל לאבר שלם. אמנם בחידושי מרן הגר"ח הלוי (שם פ"ד ה"ג), הוכיח מכח האי קושיא, דבכל ברייה דנקראת ברייה מטעמא דאיטורו כברייתו, בעי כזית אי כתיב לשון אכילה בקרא, ודוקא בריית נשמה שיעורה בכל שהוא, והא דגיד חייב אפילו בכל שהוא אינו אלא משום דבקרא כתיב "לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה" דמשמע כולו, ואם כן איצטריך לשון אכילה לחייבו אפילו אם לא אכל כולו, אבל באבר מן החי דכתיב ביה סתמא "לא תאכל הנפש עם הבשר" ידעינן ביה שפיר דאף אם לא אכלו כולו חייב, ואדרבא לשון אכילה להצריכו כזית הוא דאתי.

(יב תוס' ד"ה אם יש בה בנ"ט, לאו בגיד לחודיה משערין דבכדי קליפה שסביבו מסייע לגיד לאסור. כתב בחידושי הגרע"א, דלולי דברי התוס' היה מקום לומר דלעולם לא משערין אלא כנגד הגיד, ומשום דהקליפה נמי מצטרפת לבטלו בשישים, דהרי פסקינן דב' איטורים שנפלו לתוך היתר, אם נפלו לתוך היתר דהוא מינם, מבטלים זה את זה אף אם טעמם שווה, וטעמא, דכיון דמדאורייתא מין במינו בטל ברוב, והכמים החמירו לשוויה ההיתר כאילו הוי אינו מינו ובעי שישים, לכך מחשבין נמי שני האיטורים כאילו אינם מינם, ואם כן הכא דהירך והגיד שווו בטעמם והוי מין במינו, אף דאוסר הגיד כדי קליפה, לא הוי אלא כאיטור אחר ששווה לטעם הגיד האסור, דבכהאי גוונא דנפלו להיתר דהוי מינם אמרינן דב' האיטורים מבטלים זה את זה. ובחוות דעת (סוף סימן צח) כתב, דמוכרח מדברי התוס' דסבירא להו דירך בגיד נחשב למין בשאינו מינו, ומשום הכי אין האיטורים מבטלים זה את זה [אפילו דשמם שווה].

(יג בא"ד, משמע קצת דאין הרוטב מסייע לשאר החתיכות אם יש בהם לבטל הגיד אלא הירך לבדו וכו'. כתבו תלמידי רש"י (הובא בקובץ שיטות קמאי), דלהא דמבואר בדברי רש"י לקמן (קט). ד"ה ותו לא מידי, דחלב הדבוק לחתיכה אוסרה אפילו אי נמצאת כולה בתוך הרוטב, ואין שאר החתיכות והרוטב מצטרפין לבטלה, אתי שפיר, דהכא נמי כיון דהגיד דבוק בירך אוסר

הדרש היוזמי

סכנה] בטל בשישים, וללא כהט"ז שם שכתב דמשום סכנה אינו בטל. אמנם כתב, דיש לומר דליכא סכנה אלא בדג טהור (וכן הוכיח נמי בשו"ת טוב טעם ודעת (תליתאה ח"ב סימן י), ואדרבה יש להוכיח איפכא מדברי הר"ן (בעבודה זרה מ). שכתב דכילבית דסוגיין טמא הוא, ומדלא מוקי לה בטהור ומשום סכנתא, על כרחך דסכנה לא בטל בשישים. ועיין בפרי חדש (סימן קטז סק"ד), ובשו"ת פרי יצחק (ח"ב סימן כה) כתב לדחות הראיה שיש חילוק בין דג טמא לטהור. ועיין בקונטרס אחרון שם. ועיין עוד בשו"ת דובב מישרים ח"ג (סוף סימן לט). ובשו"ת אמרי דוד (סוף סימן קעז).

ח) גמ', קדרה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בנותן טעם. הקשה הרא"ה בבדק הבית (ב"ד ש"ד), דמדקתני ואם בישל בה בנותן טעם מוכח דאיירי בקדרה בת יומא, ואם כן מאי אשמעינן, פשיטא. ותירץ, דאשמעינן דדוקא בקדירה בת יומא אסור לבשל לכתחילה, אבל כשאינה בת יומא שרי אף לכתחילה, והא דאמרינן בעבודה זרה (עו). דגורו חכמים קדרה שאינה בת יומא אטו בת יומא, היינו היכא דבלעה איסורה, אבל קדירה שבלעה היתרא, כגון שבישל בה בשר, לא גזרו. ובתורת הבית (שם) דחה ראייתו, דאורחא דמילתא למתני "לא יעשה ואם עשה אסור", אי נמי הכי קאמר, לא יבשל בה לעולם, ואם בישל דינו בנותן טעם, ולא נחית השתא לדין נותן טעם לפגם, דפלוגתא דתנאי היא בעבודה זרה (עו:).

ט) גמ', תרומה לא יבשל בה חולין. הקשה בחידושי הגרע"א, אמאי אסור לבשל לכתחילה אם כוונתו להאכילו לכהן. ותירץ, דאף בכהאי גוונא אסור לבטל איסור לכתחילה.

י) גמ', בשלמא תרומה טעים לה כהן. הקשה בחידושי הגרע"א, אמאי סמכינן אכהן אחד, הא קיימא לן דלא סמכינן אעד אחד היכא דאיתחזק איסורא, והכא איתחזק איסורא דנתבשל שם תרומה. וכתב, דאי נימא דאי נתן טעם בחולין נהפך כל החולין לתרומה ניחא, דנאמן להחזיק ההיתר, שהוא החולין דאין בו קדושת תרומה.

יא) גמ', השתא דאמר רבי יוחנן סמכינן אקפילא ארמאה הכא נמי סמכינן אקפילא ארמאה. ובתוס' ד"ה סמכינן כתבו, דטעמא דסמכינן עליה, דכיון דקפילא הוא, לא משקר שלא יפסיד אומנתו, ומבואר דסמכינן עליה אף שלא השיח לפי תומו, ופליגי אהא דכתב רש"י בד"ה ליטעמיה קפילא, דסמכינן אנחתום עובד כוכבים, דוקא אי השיח לפי תומו. ובחידושי הרשב"א כתב, דאם העובד כוכבים קפילא סמכינן עליה אף באינו משיח לפי תומו, ומשום דלא מרעה אנפשיה, ואי אינו קפילא סמכינן עליה דוקא במשיח לפי תומו. וכתב הבית יוסף (י"ד סימן צח), דמדברי הרמב"ם (פט"ו ממאכלות אסורות הט"ו) דלא הזכיר דצריך שיהיה נחתום ומשיח לפי תומו, נראה דסמכינן עליה בכל גווני, ואדרבא משמע מדבריו דאפילו אי ידע דסמכינן עליה בדבר איסור והיתר סמכינן עליה, ועל כרחך דסבירא ליה דקפילא דנקט לאו דוקא, אלא אורחא דמילתא נקט, או שכל הבא לטעום קרוי קפילא על שם מה שהוא עושה באותה שעה, ולא חיישינן למשקר. והסיק, דכיון דמדברי הרא"ש (סימן כה). לא מוכרח דלא סמכינן אלא אקפילא, יש להתיר לסמוך אף על הדיוט, ובלבד שיהיה משיח לפי תומו.

יב) תוס' ד"ה אמר רבא, בתוה"ד, תדע דהא רבא גופיה אית ליה הכא דמין במינו דליכא למיקם אטעמיה בשישים. עיין בהגהות מלא הרועים שהביא דהכנסת הגדולה (י"ד סימן צח, אות ה) יישב קושייתם, דמשכחת מין במינו דבטל, כגון באיסור דרבנן, וכמו שכתבו תוס' לקמן (צט:). ד"ה שאני. ובשער המלך (פט"ו מהלכות מאכלות אסורות) הוכיח מדברי רש"י לקמן (קטז:). ד"ה ה"ז אסורה, דסבר דאף באיסור דרבנן אמרינן דמין במינו במשהו, ואם כן לא יוכל ליישב שיטתו מדברי רבא כאן.

דף צז ע"ב

יג) גמ', מאי דעתך דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח והאמר שמואל וכו'.

כא) תוס' ד"ה אפילו מריש אזנו, בתוה"ד, דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבלה ואוסרת את כל החתיכות אלא במקום שהאיסור מתפשט בכל החתיכות. אמנם הר"ן (מב. מדפי הרי"ף) כתב, דאי לאו דדעתו דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבלה אלא בבישול דומיא דבשר וחלב, היה אומר, דאף שהאיסור אינו יכול להתפשט בכל החתיכה, אמרינן חתיכה נעשית נבלה מחמת השומן שנתערב בה, ואוסרת כל החתיכה.

דף צז ע"א

א) תוס' ד"ה ההוא כחוש הוה, בסוה"ד, ועי"ל כחוש הוה ויש בו מעט חלב ובטל בשישים. הקשה בחידושי הרשב"א, אם איתא דמשום בטול במעוטו של חלב הותר, אם כן לא איתא כשמואל, דסבירא ליה בעבודה זרה (עג:). דמין במינו במשהו, ומרהיטת הסוגיא משמע דאיתא האי עובדא כשמואל, דאשמואל דקאמר דבצלי יכול לקלוף אקשינן מאי שנא מחלב, ותו אקשינן מהאי עובדא.

ב) בא"ד, שם. והר"ן (לד: מדפי הרי"ף) הביא, דהרא"ה בבדק הבית (ב"ד ש"א) פליג אתוס', וכתב, דאין חלב מפעפע מתבטל בצלי לעולם, דדוקא בקדרה מתבטל מפני שהרוטב מוליך האיסור בשהו, אבל בצלי שהוא מפעפע מעצמו אפשר שהרבה ממנו מתכנס במקום אחד, הילכך אפילו בשישים לא בטיל, וכן אם נמלח נמי אינו מתבטל בשישים. והקשה בחידושי הגרע"א, דלשיטתו יקשה קושיית התוס' לעיל (צו:). ד"ה אבל, מאי קא משמע לן שמואל דבנצלה לא נאסר הירך, הרי מוכרח כן ממתניתין, דאי לאו הכי נאסור את הירך מומן המליחה. דהא אי אפשר ליישב כדתירצו התוס', דלולי שמואל היינו אומרים דבישול דמתניתין היינו צליה, לדברי הרא"ה דבמליחה וצליה לא מהני שישים כדי לבטלו דלא דמי לבישול, אם כן מתניתין דמבואר דמשערינן בשישים, על כרחך איירי בבישול. ותירץ, דודאי דהרא"ה מודה דאין הדבר מוחלט דבצלי ומליחה לא מהני שישים, אלא דלמד כן מדברי רב הונא דסתם ואמר, דבנצלה גדי בחלבו אסור, ולא חילק בין אם איכא שישים כנגד האיסור או לא, ואם כן יש לומר דאיצטריך להא דשמואל דלא נימא דמתניתין קאסר אפילו בצליה, ומתירה בשישים.

ג) תוס' ד"ה כוליא בחלבא, ונראה שצריך להסיר כדי קליפה לפי שהקרום עצמו מובלע מן החלב. וברא"ש (אות כד) הוסיף, דסגי בכדי קליפה, ולא בעי כדי נטילה, דדבר מועט הוא ואינו מתפשט כל כך.

ד) בסוה"ד, וי"ל כיון דלא אסור אלא מדרבנן אינו אוסר את הכוליא. ובחידושי הריטב"א ביאר כוונתם לפי מה שכתב לעיל (צב:). דרבי יוחנן דממרטט ליה ממדת חסידות הוה. [ועיין מה כתבנו שם אות ט] אמנם הוא כתב דאינו מחזור. ונראה לו יותר דטעמא דלא אסרו כל הכוליא משום דחלב הכוליא לא מפעפע, וכעין מה שכתבו תוס' לעיל ד"ה שאני, דשמנו של גיד אינו מפעפע.

ה) גמ', רבין בר רב אדא אמר כילכית באילפס הוה וכו'. הקשה בחידושי הריטב"א, איך נחלקו מאי הוקשה לרבי יוחנן, וכי רבין או אידך אמוראי שקורי משקרי. ותירץ, דלא פליגי, אלא דאמרי דכשנשאלה השאלה הראשונה לרבי יוחנן, אף זו נשאלה עמה, ואמר בה נמי לקולא.

ו) רש"י ד"ה כילכית, שקץ וכו'. ובד"ה באילפס, של בשר. וכתב בחידושי הגרע"א בשם הבית מאיר, דמהא שהעמיד רש"י להאי עובדא בדג טמא שהתערב בבשר, ולא שהתערב בדגים אחרים טהורים (דהרי כהאי גוונא מצוי טפי), מוכח דדג טמא בדג טהור מקרי שוהו בטעמא, ולא היה שייך להטעימו לנכרי. ועיין במאירי (ד"ה כל שאמור בו דין ס'), שכתב להדיא דהוי מין במינו. ועיין בשו"ת נפש חיה (חיו"ד סי' כד - כה). מיהו, רבנו גרשום כתב, דהאי אילפס של דגים טהורים הוי. ועיין עוד בשו"ת בית שערים (חלק יורה דעה סימן קעא), ובהגהות זר זהב על האו"ה (סימן כג אות ג). ועיין באות הבאה.

ז) בא"ד, שם. עיין באות הקודמת. כתב הרש"ש, דלכאורה מוכח מדברי רש"י, דבברי האו"ה שהביא הט"ז (סימן קטז סק"ב) דבשר בדגים [שאסור משום

הדרך היומיומית

מסכת חולין דף צו - דף צח

ג תשרי - ד תשרי התשע"א

דטעמא דהקילו בכחל, משום דאסורו מדרבנן. אבל בתורת הבית להרשב"א (בית ד שער א) כתב, כדברי רש"י ותוס', דטעמא דמילתא משום דהוא עצמו בשר גמור, ומצטרף עם הבשר לבטל החלב, ודחה טעם הרמב"ם, דהרי מצינו כמה איסורים דרבנן דבעו שישים, עוד כתב, דהיינו נמי טעמא דהחמירו בשומנו של גיד דצריך שישים אף דהווי דרבנן, ודלא כרמב"ם דהוא משום דהוה בריה.

כב) בא"ד, ופריך נמי אלא מעתה נפל לקדרה אחרת לא יאסור משמע דפשיטא ליה שיצא כולו כמו שאפרש בסמוך. אבל בתורת הבית להרשב"א (שם) כתב, דטעמא דכל הכחל אסור, משום שאנו חוששין שלא פלט כל חלבו בקדרה ראשונה ועדיין נשאר מקצת חלבו בתוך הכחל ולא ידעינן ליה. וכתב הט"ז (יו"ד סימן צ סק"ג), דאף דבגמ' מבואר דהטעם משום דשוויה רבנן כחתיכה דנבלה, צריך לומר דהיינו מחמת האי חששא. ועיין ביר יהודה (שם) שהאריך לבאר שיטת הרשב"א באופן אחר.

כג) גמ', או במאי דנפק מיניה משערינן. כתב בחידושי הרמב"ן, דלא מספקינן בהא אלא גבי כחל שהוא עצמו היתר, וקא סלקא דעתך דיינו אם נשער באופן יפה במאי דנפיק מיניה, אבל בחלב או חתיכת נבילה דנפלה לקדירה, פשיטא דהחמירו דבידיה משערינן.

כד) גמ', פשיטא דבידיה משערינן. כתב הראב"ד בשו"ת תמים דעים (סוף סימן ז), דלא אמרו בידיה משערינן אלא בדבר שאינו חוזר להיותו, אבל בדבר שחוזר להיותו כגון קף חולבת שנפלה לקדירה מלאה בשר או בהיפך, שחוזרת להכשרה על ידי הגעלה, אין משערינן אלא במאי דנפק מיניה. ובתורת הבית להרשב"א (בית ד שער א) תמה עליו, דכיון דאמרין דאי אפשר למיקם אמאי דנפיק מיניה, מה לי אם אפשר להכשירו או לא. ולכך כתב, דדוקא אי ידעינן כמה נפיק, כגון שניער בכף חדשה בחלב ולאחר מכן תחבה בבשר, משערינן במאי דנפיק. ובשם הרמב"ן כתב, דאף בישנה הדין כן, ולא אמרינן דחוזרת ופולטת כל מה שכבר בלעה ונאסר מחמת החלב שבלעה עכשיו, דאין אומרים חתיכה עצמה נעשית נבלה בדבר שבלע.

כה) גמ', דאי במאי דנפיק מיניה מנא ידעינן. כתב בחידושי הרמב"ן, דאף בגוונא שאפשר לשער על ידי משקל וכדומה, מכל מקום רצו ליתן שיעור קבוע, ומשום הכי אמרו דבידיה משערינן.

כו) גמ', אלא מעתה נפל לקדרה אחרת לא יאסר. פירש רש"י ד"ה אלא, כיון דאסקינן דבידיה משערינן איבטיל כוליה ואם כן כבר לא יאסר קדרה אחרת. והקשה המהרש"א, הא מאי דאסקינן דבידיה משערינן אינו משום דודאי נפיק כוליה, אלא כיון דלא ידעינן כמה נפיק מיניה משערינן בכליה, ואדרבה משמע דלא נפק כוליה.

כז) גמ', למימרא דיהיב ביה טעמא והא אמרי אינשי כמאי דביעי בעלמא. הקשה בחידושי הרמב"ן, אמאי לא אוקי בביצה טמאה שנטרפה בביצים אחרות. ותיירץ, דביצה בשישים משמע שהן בעין, דומיא דגיד וכחל, ועיין באות הבאה.

דף צח ע"א

א) גמ', הכא במאי עסקנן בביצת אפרוח. בחידושי הרמב"ן הביא דברי הרב אב בי"ד, דמהא דלא אוקמינן דבעי שישים לבטולי גופא, שמעינן דביצה בריה היא ולא בטלה. ואף דבביצה (ג): משמע דביצה בטלה, יש לומר דאינה בטלה אלא באלף או במאתיים. והרמב"ן דחה דבריו, מדברי הגמרא במכות (יז). דאינו נקרא ברייה אלא בריית נשמה [מיהו כבר כתבנו לעיל (צז): אות כב, דדעת הרמב"ם (פ"טו) ממאכלות אסורות הי"ז] דביצה בריה היא, ועיין עוד מה שנכתוב לקמן אות ט]. ותיירץ שאלתו, דהא דבעי שישים אינו אלא באיסור כלול שנותן טעם בשאר חתיכות, אבל יבש ביבש מין במינו בזמן שאינה מכירה, נתבטל חד בתרי אפילו מדרבנן.

ב) תוס' ד"ה בביצת אפרוח, בתוה"ד, והא דלא משני הכא הא בקלופה הא

כתב בחידושי הריטב"א, דהוא הדין דהוה מצי למיפרך מדלקמן (קיב:), דאוקמינן ההיא דשמואל בשאינו נאכל מחמת מלחו, והכא דאיירינן בסתם מליחה הוה נאכל מחמת מלחו, אלא דעדיפא מיניה פריך.

יד) גמ', וכי תימה מאי רותח דקאמר כרותח דמבושל. הקשה הראש יוסף, להאי דסלקא דעתך דרבינא דמליחה אוסרת, יקשה קושית התוס' לעיל (צו:): ד"ה אבל, אמאי נקטה מתניתין ירך שנתבשל בה גיד, הרי כבר משעת מליחה אסר הגיד את הירך.

טו) רש"י ד"ה במאי דבלעה קדרה, בתוה"ד, וכיון דאיפלגו לישני ואיסורא דאורייתא היא אזלינן לחומרא. הקשה בחידושי הרשב"א, הא מדאורייתא חד בתרי בטיל, ומדרבנן הוא דבעינן שישים, והוה ליה למיזל לקולא. ותיירץ, כיון דעיקרו דאורייתא אזלינן ביה להחמיר.

טז) בא"ד, ועיקר הדבר כמות שהוא בא לפננו משערינן ולא משערינן במאי דבלעה קדרה מן ההיתר לפי שאף מן האיסור נבלע ונתמעט. כתב הר"ן (לד:): מדפי הרי"ף. דלפי זה, על כרחך דנפל טעות סופר בתחילת דברי רש"י, וצריך לומר ומיירי בשלא ראינו כשנפל האיסור, דאי ראה שנפל, ידע שפיר אי נחסר מהאיסור כשיעור ההיתר.

יז) תוס' ד"ה איכא דאמרי, בתוה"ד, דנבלע בה בקדרה כזית חלב והיא היתה כבר בלועה מהיתר. כתב המהר"ם, דנראה דמה שהוסיפו התוס' דהיתה כבר בלועה בהיתר, אינו אלא למאן דאמר דמשערין במאי דבלעה קדרה, דלמאן דאמר דמשערין בקדרה עצמה, סגי במה שכתב שהיתה כבר בלועה מאיסור, ועכשיו בישל בה היתר, דדוקא למאן דאמר דמשערין במאי דבלעה קדרה, מוסיפים על ההיתר שמתבשל, היתר שבלעה קודם.

יח) בא"ד, דמשערינן בקדרה עצמה לבטל האיסור שנבלע בו. והרשב"א בתורת הבית (בית ד שער א) ביאר, דהא דאמרין דמשערינן בקדירה עצמה, היינו ברוטב ובקיפה ובחתיכות שהן בתוך הקדירה עצמה כשבאה לפנינו עכשיו, אבל במה שנבלע בתוך הקדירה כלל לא משערינן, והאי מאן דאמר לחומרא אזיל.

יט) גמ', גיד בשישים ואין גיד מן המנין. כתב הרמב"ם (פ"טו) ממאכלות אסורות הי"ז), שומן של גיד הנשה שנפל לקדרה של בשר, משערין אותו בשישים ואין שומן הגיד מן המנין. וביאר הכסף משנה (שם), דטעמא דאיירי בשומן הגיד ולא בגיד עצמו, משום דקיימא לן לקמן (צט:), דבגידים עצמם אין בנותן טעם, וכן כתב הר"ן (לד: מדפי הרי"ף). אמנם היינו דלא כשיטת ר"י בר"מ בתוס' לעיל (עמוד א') ד"ה שאני, וכמו שכתבו התוס' שם.

כ) גמ', שם. עוד כתב הרמב"ם (שם), דאף ששומן גיד מדבריהם, הואיל וגיד הנשה בריה בפני עצמה החמירו בו כאיסורי תורה. וביאר הלחם משנה (שם), דכוונת הרמב"ם לבאר אמאי לא הקילו שיהיה הגיד מן המנין כמו בכחל דבסמוך, ולשיטתו, דהתם דהיינו טעמא משום דאינו אלא מדבריהם. והקשה, אם כן אמאי לא נימא שיצטרכו שישים ואחד כמו ביצת התרנגולת וכדלקמן (צח:), דלהרמב"ם היינו טעמא משום שהיא בריה. ותיירץ, דהכא אין השומן בריה. ובגליון הגרע"א (שם) כתב, דבלאו הכי ניחא, דשאני שומנו של גיד דאינו אסור אלא מדרבנן, ועיקר שיעורו בנותן טעם וכחל, אבל ביצת תרנגולת אסורה מדאורייתא, ועיקר שיעורה בשישים. מיהו הקשה, לרב נחמן דסבירא ליה דאף ביצה דהוויא בריה שיעורה בשישים, אמאי החמיר בשומן גיד דהוה דרבנן יותר מבכחל, משום דהווי בריה, הרי בביצים לא הוסיף על שיעור שישים מהאי טעמא. ותיירץ, דרב נחמן סבר דמשום בריה לא חדשו שיעור חדש, ומשום הכי בגיד דעיקר דינו בנותן טעם ככל איסור דרבנן, מחמת בריה הוסיפו עליו להעמידו אשישים כדאורייתא, אבל בביצים דאי נחמיר נצטרך לחדש שיעור לא גזרו. ועיין עוד באות הבאה.

כא) תוס' ד"ה וכחל עצמו מן המנין. וא"ת כיון דכחל עצמו אסור כדאמרין בסמוך א"כ נימא חתיכה עצמה עשית נבלה וליבעי שישים לבד מכחל. עיין באות הקודמת דהבאנו דברי הרמב"ם (פ"טו) ממאכלות אסורות הי"ז) דכתב,

ביטולה באחרים, אלא לענין פליטת ביצת אפרוח, כדמבואר בריש שמעתין, ואם כן מה שייך לומר דכיון דחשובה היא לא בטלה. ובחידושי הרמב"ן הביא, דיש שפירשו דביצים לאו דווקא, אלא בכל האיטורים הצריכו שישים ואחד, ומכל מקום כתב, דנראה דשפיר יש לחלק, וטעמא, דיש ביצים גדולות ויש קטנות, והבא לבטל ביצה, אין משגיח עליה לראות אם היא גדולה או קטנה או שכולן שוות ממש, לפיכך הוסיפו אחת.

(ז) גמ', אבא לא שיער במ"ה אני אשער במ"ג. פירש רש"י בד"ה אבא דלפירושו הראשון, איירי בגוונא שנתערב חצי זית, ומשום הכי היקל רבי ולא הצריך שישים לבטל. נולכאורה לפי מה שאמרה הגמ' לעיל, דלרבי יוחנן דחצי שיעור אסור מן התורה, אין מקום להקל להצריך פחות משישים, בעינן למימר דהיינו דווקא אי נימא דרבי סבירא ליה כריש לקיש דחצי שיעור מותר מן התורה. (א.ב.א.). ועיין ברש"י דציין לדברי התוס' לעיל (סד). דביארו הא דרבי לענין ביצים, והיקל משום דאין איסורם אלא מדרבנן.

(יא) רש"י ד"ה בס', היכא דבדיקנא ולא יהיב טעמא אי נמי ליכא למיקם אטעמא וכו'. כתב הרא"ש (סימן כט), דלדברי רש"י, כל היכא דאיכא למיקם אטעמא לא סמכינן עד דטעים ליה תחילה, אי דהתירא לכהן, ואי דאסורא לקפילא אי איכא קפילא, והיינו דווקא בדאיכא שישים, אבל בפחות משישים לא סמכינן אקפילא או אכהן. ולפי זה, ההיא דלעיל (צז). גבי כילבית באלפס, דקאמר רב יוחנן למיטעמיה קפילא, איירי דהיה שישים כנגד האיסור. והקשה, דלישנא ד"סמכינן אקפילא" דקאמרינן התם לא משמע הכי, דאי היה שישים מאי רבותא. ולכך כתב כדברי תוס' בד"ה כל איסורין, דהא דסמכינן אקפילא היינו אפילו בפחות משישים, וכן הוכיח מדברי רבא (שם). וכן כתב הר"ן (לה). מדפי הרי"ף, והוסיף, דמכל מקום אפילו אי איכא שישים ונמצא דאיכא ביה טעמא אסרינן ליה, דטעמא לא בטיל. ובחידושי הרמב"ן כתב, דאף רש"י מודה באיסור בלוע, ומה שכתב כאן היינו בגוונא דהאיסור בעין, עיין שם.

דף צח ע"ב

(יב) גמ', מאן דאמר בשישים סבר בשר ועצמות משערינן והוי ליה שישים. כתב בחידושי הרמב"ן, דאפילו דלהאי לישנא דמחמרינן באיסורא דעלמא לשער בשישים, מכל מקום מקיל בהא דסבר דעצם היתר מצטרף לבטל. ואין לחלק בין עצמות שיש בהם מוח לאלו שאין בהם מוח. מיהו הרשב"א בתורת הבית (ב"ד ש"א) כתב בשם רבותיו, שלא אמרו לשער בעצמות אלא אם יש בהם מוח.

(יג) גמ', מאן דאמר במאה בשר בהדי בשר משערינן. הקשה בחידושי הרמב"א, כיון דבקרא כתיב לשון בישול, מאי טעמא לא משערינן ליה אף בהדי רוטב דאית ביה. ותיירץ, דכיון דקרא קאמר סתמא, וצלי קדר נמי נקרא בישול, ולית ביה מים, לא משערינן ליה אלא בדידיה.

(יד) תוס', ומאן דאמר בשישים, לאו דרשא גמורה היא וכו'. מיהו בשו"ת מהרי"ט (שורש קיד) דייק מדברי רש"י בד"ה דמדאורייתא, דכתב "אי לא מהאי גמרינן", דלא הוה אסמכתא, עיין שם מה שהאריך. נולכאורה יש לומר, דכוונת רש"י, דאי לאו דהכא הווי אמינא דטעם אינו אוסר, כשיטתו דטעם כעיקר לאו דאורייתא. (א.ל.).

(טו) תוס' ד"ה לאו למעוטי, וא"ת ומאי קושיא דילמא היינו דוקא לענין שאין מבטלים איסור לכתחילה. ובחידושי הרשב"א כתב לתרץ בשם תוס', דהא דאמרינן דאיסור שביטלו לכתחילה אינו בטל, אינו אלא מדרבנן, אבל מדאורייתא בטל, והא דאמרינן בסמוך דהחידוש של זרוע בשלה דמבטלין איסור לכתחילה, היינו דלא מצינו במקום אחר דמצוה לבטל איסור לכתחילה.

ובשו"ת אבני מילואים (סימן יח) כתב, דיש מקום לבאר הא דאמרינן ד"חידוש הוא" אפילו אי הוי דרבנן, באופן אחר. דהיינו, דאפילו אי מדאורייתא מותר לבטל איסור לכתחילה, אינו אלא בכל האיסורין, אבל בתרומה וקדשים דאיכא דין "משמרת" אסור לבטל, דהוי כמבטלה בידיים. ובדרכי תשובה (סימן יד

בשאינה קלופה משום דסתם ביצים מבשלים אותם בקליפתם. אבל בחידושי הרמב"ן והריטב"א כתבו, דיש להוכיח מדלא משני הכי, דתלמודא דידן פליג אירושלמי, וסבירא ליה דאין הבדל בין קלופות לאינן קלופות, אמנם הר"ן (לה). מדפי הרי"ף) והרשב"א כתבו, דיש לחוש לדברי הירושלמי, וכן פסק השולחן ערוך (יו"ד סימן פו ס"ה), ועיין שם ברמ"א שהביא דעת ספר התרומות (הלכות איסור והיתר סימן ל), דיש לאסור אפילו בביצים שאינן קלופות, דאין לסמוך על לשון בני אדם דאמרי דכמיא בעלמא הוו, ולא דחינן משום הא סתמא דברייתא דמבואר דנותן טעם, ולא סמכינן אשנויא דחיקא דגמ', ועיין בש"ך (שם סק"ט).

(ג) רש"י ד"ה אפרוח, בתוה"ד, ולא שנא טמאה ול"ש טהורה דנבלה היא. ולעיל (סד). איתא בגמ' דביצת נבלה אינה אסורה אלא מדרבנן, ולפי זה הא דכתב רש"י דאיירי אף בביצה טהורה אינו אלא מדרבנן. [וכן כתב הש"ך (יו"ד סימן פו סק"ח), דחלוק דין ביצת נבלה מביצת טריפה, עיין שם].

(ד) תוס' ד"ה דנפל בדיקולא דבשרא, בתוה"ד, וקשה כיון דלאו לדיקולא נפל מאי קאמר סבר רב אשי לשיעוריה במאי דבלעה דיקולא. ובחידושי הרשב"א והריטב"א כתבו, דרש"י לא פירש דדיקולא דהכא היינו סל כמו בשאר מקומות, משום דאי איירי בנפל על כזית בשר שנמלח, לא היו החתיכות האחרות שבסל מצטרפות לבטל החלב לפי שאין הנופל ביבש יוצא מחתיכה לחתיכה, ואפילו כשהחתיכות חמות, ועל כרחך שהיה רוטב. וליכא נמי לאוקמיה בגוונא שלא ידעו על איזה חתיכה נפל, דרש"י לטעמיה דסבר דהלכה כרבי יהודה דמין במינו לא בטיל, וחלב חשיב כמינו דבשר.

(ה) גמ', סבר רב אשי לשיעוריה במאי דבלע דיקולא. פירש רש"י ד"ה סבר, שהיה תולה להקל לשער שישים עם מה שבלעה היורה. וכתב בחידושי הרמב"ן, דרב אשי לא חשש למה שהקשו "אטו דהתירא בלע דאיסורא לא בלע", משום דאיירי הכא בגוונא שלא ידעו שיעור החלב בשעה שנפל, והא דאמר דנפל כזיתא דתרבא, היינו קרוב לזית או פחות או יותר, וכיון דשישים שיעורא דרבנן, היה מיקל רב אשי לשער אותו כשעת מציא אותו. [ובהגהות מלא הרועים פירש באופן אחר, עיין שם] ועיין באות הבאה.

(ו) גמ', שם. עיין באות ה' קודמת, ובחידושי הרשב"א הקשה, דמשמע דידעו שיעור החלב בשעת נפילתו, והביא דהראב"ד פירש, דהכא לענין אסור והיתר הדיקולא איירי, וכגון שנפל כזית ידוע, והיה סבור רב אשי להכשיר הדיקולא ולומר, דכיון דבשעת נפילה היה שם שישים לבטלו, כל מה שבלע הדיקולא היתרא בלע, ולא נתן דעתו על השהייה ששהה האיסור ואסר ההיתר, ואמרו ליה רבנן, וכי הדיקולא בפעם אחת בלע, הרי אף לאחר שנתמעט ההיתר לפחות משישים בלע, ובאותה שעה נאסר ההיתר, והדיקולא אסורה.

(ז) גמ', סבר מר בר רב אשי לשיעוריה בל' פלגא דזיתא. הקשה בחידושי הגרע"א, ממה נפשך, אי אמרינן דאין ההיתר נהפך להיות איסור, אם כן אפילו היה כזית, כשאוכל אחר כך אינו אוכל אלא מעט מהאיסור, ואי סבירא ליה דכל ההיתר נהפך להיות איסור, מה הואיל מה שנפל חצי שיעור, הא השתא כולו אסור.

(ח) תוס' ד"ה ואיבעיא להו, בתוה"ד, וי"ל דהתם משמיה דבר קפרא קאמר ליה וכו'. כתב המהר"ם, דכוונתם, דלעולם סבר בר קפרא דסגי בשישים ואפילו בביצים, מדקאמר דבבל האיטורים בעי שישים, והדר קאמרי, דמכל מקום לא תיקשי אמאי הכא נסתפקו האם כוונתם לאסור בשישים, ובדברי בר קפרא לא נסתפקו, דהתם קאמר דכל האיטורים בשישים ומשמע שפיר לבהדי דידיה, מה שאין כן הכא קאמר בשישים אסור, דמשמע בהדי דידיה נמי.

(ט) גמ', אמר רב הונא ביצה בשישים והיא אסורה בשישים ואחת והיא מותרת. כתב הרמב"ם (פט"ו ממאכלות אסורות ה"ט), דטעמא דמחמרינן בביצה יותר משאר איטורים, משום דביצה בריה בפני עצמה היא, והיינו דמשום אפרוח דאית בה אסרינן לה, וכדלעיל, עשו בה היכר והוסיפו בשיעורה. [ועיין מה שכתבנו לעיל אות א.]. ובחידושי הרשב"א הקשה, הא הכא לא איירינן לענין

אפשר דבעי שיעור טעם מן האיסור, אבל בקדשים ישנן לשתיהן "היתר מצטרף לאיסור" ו"טעם כעיקר", כלומר, שאם הפסול נתן טעם בכשרה ואכל כזית ממנה לוקה, אף שלא אכל מן הטעם שהוא אסור אלא משהו, וילפינן לה מדכתיב "יקדש" להיות כמוהו, והא דאמר רבא הכא "לטעם כעיקר" הכי קאמר, מצינו בקדשים שהיתר מצטרף לאיסור אף דליכא ממשו של איסור, ד"הטעם כעיקר" מצטרף וגורר את ההיתר להיות כמוהו, דכתיב "יקדש".

(ב) גמ', ומאי חזית דגמרינן מהאיך ליגמר מהאי. כתבו תוס' לעיל (צח:): ד"ה לחומרא גמרינן דהכא אין להקשות, דלחומרא מקשינן, דכוונת הגמ' דיש להעמיד האי קרא ד"כל אשר יגע" לענין היתר מצטרף לאיסור, כדי שיתקיימו שני המקראות. והוסיף בחידושי הריטב"א דיש לומר, דטעם כעיקר אינו אלא אי איכא חד בתרי, אבל היכא דאיכא היתרא טפי לא להוי כעיקר, ושפיר יתקיימו שני המקראות. ונלכאורה אף תוס' דכתבו בד"ה גלי רחמנא, דגרסינן "לא נצרכה אלא להיתר מצטרף לאיסור" יצטרכו לומר כן, דבלאו הכי יקשה, מאי מקשינן וליגמר מיניה, הרי לחומרא מקשינן, ולא נוכל לתרץ כמו שכתבו שם. (א.ל.).

(ג) רש"י ד"ה אלא למקום חתך, בתוה"ד, וכגון אבר המדולדל כולן אסורים כדאמרינן בבהמה המקשה. הקשה בחידושי הגרע"א, היכי כליל אבר המדולדל בהני אסורים דמקום חתך דידיה אסור, הא לעיל (סט). מסקינן דאבר המדולדל אינו אלא מצוות פרוש מדרבנן.

(ד) תוס' ד"ה לא נצרכה, דבעלמא אסור כגון שהוציא העובר את ידו לחוץ דנפקא לן בפי' בהמה המקשה דמקום חתך אסור מדאיצטריך פרסה החזיר אכול מקום חתך. באבי עזרי (פ"ב מאבות הטומאה ה"ט) הקשה בשם הגרי"ז, לדברי רש"י לעיל (סח). בד"ה לעולם, דטעם איסור מקום חתך האבר שיצא משום דלא חשיב בבהמה, ומהאי טעמא אם החזירו לפני שחיטה מותר, מה שייך לכאן, הרי אין הטעם שם משום דמקום החיבור לאיסור אסור. ותירץ, דעל כרחך אף רש"י מודה דלמסקנא דהתם דאתי ליה מקרא ד"פרסות", דאינו מהאי טעמא, אלא דגזירת הכתוב הוא לאסור מקום המחובר לאיסור, ולהתיר היכא דהחזירו, וכל דבריו שם אינם אלא להוה אמינא.

(ה) רש"י ד"ה אין בהם בנותן טעם, בתוה"ד, כגון חיטין בחיטין או כל דבר שלא נתבשל. וכתבו תוס' בד"ה אין בהם, דלרש"י צריך לומר דמייירי כגון שהסיר הגריסים מתוך העדשים. והקשה בחידושי הגרע"א, דלפי זה חמור מין במינו מבאינו מינו, דאף בפליטה צריך מאה, ומנלן דאף באינו מינו היכא דהוא בעין צריך מאה, ואי מייירי הכא דהוא בעין, מנלן דמין במינו אף בפליטה אסור. ונשאר בצריך עיון.

(ו) גמ', אלא במאי לאו בשישים. הקשה בחידושי הריטב"א, דלפי זה לא נאמר שיעור מאה ואחד אלא במין ומינו, ואם כן לא אתי כרבי יהודה דסבירא ליה בכל מקום דמין במינו לא בטיל. ודובר תימה הוא לומר דכל הני שיעורא דמאה לתרומה ומאתיים לערלה ולכלאי הכרם דלא כרבי יהודה. ותירץ, דשמא אף דבעלמא אמרינן דיבש ביבש מין במינו מתבטל חד בתרי אפילו לרבי יהודה, מכל מקום בתרומה וכלאים החמירו חכמים להצריך מאה ומאתיים.

(ז) תוס' ד"ה אלא במאי, בסוה"ד, אלא להכי הדר תנא לאשמעינן דבבציר ממאה ואחד יש שיעור לבטל. ביאר הראש יוסף, דתוס' דסבירא להו לעיל (צח). ד"ה בשישים, דאיסור מתבטל בשישים, אף באיכא טעם, ביארו דממשנה יתירה דייק, דאפילו היכא דלא ידעינן אי יש בהם טעם או לא, מותר אף שאין בו ק"א, ועל כרחך דהיינו בשישים.

דף צט ע"ב

(ח) גמ', והא מדרישא במאה הוי סיפא בשישים. פירש רש"י ד"ה לא, דסלקא דעתין דמאה דרישא היינו בהדי איסור, ותוס' ד"ה לא פליגי וכתבו, דסלקא דעתין דבסיפא נמי שיעור מאה היינו לבד מהאיסור. ובחידושי הריטב"א כתב,

סקל"ה) הביא, דמדברי הרבה אחרונים מבואר דלא כדברי האבני מלואים, דנקטו, דאפילו בתרומה וקדשים אין איסור מדאורייתא, לבטל איסור.

(טז) גמ', ומי ילפינן מינה והתניא זהו היתר הבא מכלל איסור. הקשה המהר"ם, אמאי לא מקשי לה אהאי דילפי ליה מורוע בשלה, ואכל הני דאמרי לעיל דאיסור מתבטל בשישים, דמהאי ברייתא מוכח דאין שאר איסור מתבטלים בשישים. ותירץ, דאי לא הווי ילפינן מורוע בשלה דכל האיסורים בטלים בשישים או במאה, הווי אמינא דרורע בשלה מתבטל בפחות משישים, ואשמעינן האי ברייתא דבשאר איסורים לא מהני אלא בשישים.

(יז) גמ', אמר אבוי לא נצרכה אלא לרבי יהודה דאמר מין במינו לא בטיל והכא בטיל. הקשה בחידושי הרשב"א, הא לא פליג רבי יהודה עליהו דרבנן אלא בבולל כגון יין ביין וכדומה, אבל ביבש שכל אחד עומד בפני עצמו לא, כמבואר בכמה דוכתא, ואף דהכא נתבשלו יחדיו מוכרח לקמן (צט): דנקרא יבש ביבש, ואין סברא דלענין היתר רוטב איירי הכא. ותירץ, דהא דנקרא "מין במינו" היינו משום דרוטבו של זרוע נבלל עם רוטבו של איל, ולרבי יהודה כיון שהוא מין ומינו לא היה צריך להתבטל.

(יח) גמ', וליגמר מיניה. הקשה בחידושי הגרע"א, על כרחך דהאי מקשן ידע דמוכח על כל פנים מפסוק אחר דמין במינו לא בטל, דאי לאו הכי מנא ליה, ואם כן מאי מקשה דליגמר מהכא, הא איכא קרא דמין במינו לא בטיל. ועוד, אם כן, אמאי ניחא ליה מעיקרא דמוקי "דזהו היתר הבא מכלל איסור" למעוטי כל איסורין שבתורה, לימא נמי דליגמר מורוע בשלה.

(יט) תוס' ד"ה מאי חזית, ואף על גב דלחומרא מקשינן וכו'. ובחידושי הריטב"א תירץ, דהכי קאמר מאי חזית דגמר מהתם לגמרי, ליגמר נמי מהא, ונימא דמין במינו חד בתרי לא בטיל, אבל בטל בשישים ומאה, ונמצא מקיים שני המקראות, ועוד עיין בחידושי הרמב"ן.

(כ) גמ', אי הכי למאה וס' נמי לא ניגמור. ביארו בחידושי הרשב"א והריטב"א, דמקשינן בין ארבנן דסבירא להו דהאיסור מתבטל בין במינו ובין בשאינו מינו, ובין ארבי יהודה אשאינו מינו.

(כא) תוס' ד"ה לחומרא גמרינן, בתוה"ד, וי"ל דלאו דרשא גמורה היא כדפרישית וכו'. ובחידושי הרשב"א כתב, דתירוצם אינו מחוור, דמדקאמר דמדאורייתא ברובא בטיל, ברובא ממש משמע, ולא בבטול טעמא. ולכך כתב, דיש לומר דמשום דבמין במינו לא שייך למימר ביה טעמא סתמא, וצריכים לומר דנתבטל ברוב, נקטינן לשון רוב, וביאורו, דבמין ומינו היינו רובא ממש, ובמין ושאינו מינו, היינו דטעם האיסור מתבטל ברוב.

(כב) תוס' ד"ה רבא אמר, בתוה"ד, וגם צ"ל דכה"ג אסור בקדשים ואע"ג דלא הוי אלא משהו וכו' והשתא תימה וכו'. ובחידושי הרמב"ן כתב, דאף רש"י מודה דדוקא נותן טעם אסור בקדשים, אלא דהכי קים ליה דלגמרי שריה רחמנא זרוע בשלה שנתבשלה עם האיל, אפילו אם לא היה האיל כולו שלם, וכגון שאבדו מקצת אבריו, ונמצא דלפעמים היה בו טעם הזרוע, והא דלמדו מכאן דמתבטל האיסור בשישים ומאה, היינו משום דעל הרוב מתבטל כולו.

(כג) בא"ד (בנמשך לעמוד הבא) בסוה"ד, וי"ל דמ"מ פריך דאי כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא יש לנו להחמיר אף במינו. הקשה המהרש"א, דלפי זה הדרא קושיא לדוכתא, אמאי לא גזרינן במין במינו דליאסר בשישים כיון דטעם כעיקר דאורייתא. ותירץ, דחיוב כזית בכדי אכילת פרס שייך קצת אף במינו, כיון שהוא אוכל קצת מן האיסור, דאם היה ניכר היה חייב עליו אף במינו, אבל חיוב טעם כעיקר לא שייך כלל במינו, ואין להחמיר בו משום אינו מינו.

דף צט ע"א

(א) תוס' ד"ה גלי רחמנא, הקשה ר"ת דהאי קרא דחטאת מייתי הכא לטעם כעיקר ובפי' אלו עוברין מוקי להיתר מצטרף לאיסור. ובחידושי הרמב"ן והרשב"א כתבו דאינה קושיא, דאף דלענין איסורין מאן דאית ליה "היתר מצטרף לאיסור" אפשר דלית ליה "טעם כעיקר", ומאן דאית ליה "טעם כעיקר"

הדרק היוזמי

אמרי רבנן דבעי שישים, היינו דווקא בדברים הנבללים שטעם האיסור מתפשט, אבל יבש ביבש כיון שהאיסור עומד בפני עצמו, כיון דמדינא חד בתרי בטל, ולא שייך כאן להצריך שישים, רובא דקאמר דווקא, דהיינו חד בתרי.

דף ק ע"א

(א) **גמ'**, **בריה שאני**. **תוס' לעיל** (צו). **ד"ה מאי טעמא** כתבו, דטעמא גידי נקרא בריה, משום דכי אמר רחמנא "לא תאכל גיד" הוה כאילו פירשה בין גדול בין קטן דכולהו מקרי גיד, ובלבד שיהיו שלמים. **וברש"י לקמן** (קב): **ד"ה טמאה** כתב, דכל דבר שנברא באיסורו נקרא בריה. **ובתוס' מכות** (יז). **ד"ה ורבנן** כתבו בתחילה, דכל דבר שנאסר והיה לו חיות הוי בריה, ודחה זאת מהא דנבלה לא נקרת בריה. **ובחידושי הריטב"א** כאן כתב, שאינו קרוי בריה עד שיהיו בו ג' דברים, א. שיהא אסור מתחלת ברייתו, ב. שיהא דבר חלוק לעצמו, ג. שיהיה מברית נשמה, וכולם מצינו בגיד הנשה, ואפילו כשיש בו שלשה דברים אלו, אין עליו דין בריה ללקות בכל שהוא, ולאסור באלף, אלא כשהוא שלם כמו שהיה מתחלה.

(ב) **גמ'**, **שם**. כתב **הר"ן** (לו: מדפי הרי"ף), **דהר"ש בתרומות** (פ"י מ"ח) הוכיח ממתניתין דהתם, דבריה בטלה בתשע מאות ושישים, ודחה דבריו מדמשמע הכא דבריה לא בטלה דומיא דחתיכה הראויה להתכבד, דבתרווייהו תנן כולן אסורין, וחתיכה הראויה להתכבד תניא בהדיא **בתוספתא דתרומות** (פ"ז ה"ג) דאינה בטלה אפילו באלף, ועל כרחך אין הביאור במתניתין דהתם כדבריו.

(ג) **תוס' ד"ה בריה, בסוה"ד**, ומיהו שמא לחד גברא היה אסור. **וברא"ש** (סימן לז) כתב, דיכול אדם אחד לאוכלם. **ובשולחן ערוך** (סימן קט ס"א) הביא דעת **התוס'** דאדם אינו יכול לאוכלם, ובשם **יש אומרים** [שהוא דעת **הרשב"א**] כתב, דיכול לאוכלם ובלבד שלא יאכלם בבת אחת. **וביאור הפרי מגדים** (שם במשב"ז סק"א), דסבירא ליה דאינו אסור אלא מדרבנן, ולא החמירו אלא לאכלם בבת אחת. ועיין אות הבאה.

(ד) **בא"ד**, שם. וכתב **המשנה למלך** (פ"ט מאבות הטומאה ה"ב) **דתוס'** סברי, דמייא להא דאמרינן גבי ב' שבילים ששניהם טהורים מספק, אם עבר אדם אחד בשניהם אם נכנס לאחר מכן במקדש חייב חטאת, וכמו כן אם יאכל אדם אחד מכל החתיכות שנתבטל בהם איסור בודאי יעבור, ולפי זה אסור מדאורייתא, וכן מצינו כדבריו **בתוס' ר"ד בבבא בתרא** (לא:). ועיין עוד **בקובץ שעורים** (ח"ב סימן מה אות ז).

(ה) **תוס' ד"ה שאני חתיכה**, וא"ת אם כן אמאי אמר בפרק הערל דחתיכה של חטאת טמאה שנתערבה במאה של חטאות טהורות תעלה. **והרא"ה בבדק הבית** (ב"ד ש"א) תירץ, דלא אמרינן דחתיכה הראויה להתכבד לא בטלה, אלא כשאיסורה מעצמה, כגון חתיכת נבלה או דג טמא או בשר בחלב, אבל חתיכת היתר שנבלע בה איסור בטלה בשישים אפילו אם ראויה להתכבד, והכי נמי חטאת טמאה שאיסורה מחמת טומאתה, לא עדיפא מחתיכה שנאסרה מחמת טעם האיסור. עוד תירץ, דלא אמרו דאינה בטלה אלא כשנתבטלה עם שאר החתיכות, ולא בחתיכות חיות. [מיהו **תוס' בזבחים** (עב). **ד"ה אלא** כתבו דלא שניא נתבטל האיסור ולא שניא חי אינו מתבטל].

(ו) **בסוה"ד**, ולפי זה צריך לפרש דדבר שבמנין ולא איסור הנאה בטל להווא תנא ופליג אתנא דהכא. כתב **הרא"ש** (סימן לד), דכן מוכרח **מהרי"ף** שלא הביא מתניתין דהכא דגיד וחתיכות, ועל כרחך דסבירא ליה דהאי מתניתין פליגא אמתניתין דידן, מיהו תמה דבכל דוכתא משמע דחתיכה הראויה להתכבד לא בטלה. **ובמעדני יו"ט** (אות ז) העיר דבריי"ף שבידנו (לו: מדפי הרי"ף) איתא למתניתין דהכא.

(ז) **תוס' ד"ה בשקדם וסילקו**, וא"ת למה לי שחתיכה של היתר קיבלה טעם מן הנבלה אפילו לא נתנה טעם נמי דהא במינה אוסרת בכל דהו. הקשה **בחידושי הגרע"א**, לפי מה שכתבו **תוס' לעיל** (צט:): **ד"ה שאני ציר**, דלא אמרינן דמין

דיש ספרים דלא גרסי בפירוקא בתרא "לא רישא בק"א וכו'", ולהאי גירסא יש לומר דשפיר ידעינן דאפשר לומר דרישא דנשער במאה, היינו לבהדי איסור, ושיעור מאה הנאמר במין במינו היינו לבר מאיסור, אלא דהוה תמיה לן היאך אפשר שחילוק מין במינו ומין בשאינו מינו אינו אלא בדבר מועט כלכך, ודחו דאין הכי נמי.

(ט) **תוס' ד"ה לא במאה, בסוה"ד**, ומשום דחימוץ אין בו נתינת טעם גמור קשיא ליה אמאי לא בטיל בק"א וכו'. **ובחידושי הריטב"א** כתב בשם רבו, דסלקא דעתיה דהא דשיאור אוסר, אינו מפני שמתפשט בכלו, אלא מפני שגורם גריא, שכל אחד ואחד מחמץ את הסמוך לו, דהרי לא מצינו איסור שמתפשט בק"א, ופרקינן דשאור דחימוצו קשה שאני, ובאמת מתפשט בכלו.

(י) **גמ'**, **שאני ציר דזיעה בעלמא הוא**. כתב **בחידושי הרשב"א**, דיש ללמוד מכאן דבאיסור דרבנן לא קאמר רבי יהודה דמין במינו לא בטל. **ובחידושי הריטב"א** חלק, וכתב, דנראה דדוקא ציר שהוא גרוע וזיעה בעלמא, הקיל, אבל לא בשאר אסורי דרבנן.

(יא) **תוס' ד"ה שאני, פ"י** לא אסור אלא מדרבנן. **ובחידושי הרמב"ן** כתב, דאפשר היה לפרש, דכוונת הגמ' לומר דאף דציר אסור מדאורייתא, מכל מקום כיון דמין במינו דרבי יהודה חידוש הוא, אם אמרו באיסורים עצמן לא יאמרו בזיעתן, וכתב דאינו נכון. מיהו **בגליון הש"ס הביא התוס' בעבודה זרה** (מ). **ד"ה מחלוקת**, שכתבו, דאף ציר דגים אסור מדאורייתא, ולכאורה יצטרכו לבאר מהאי טעמא.

(יב) **רש"י ד"ה מתניתין**, דקתני גיד אף ע"פ שמכירו אוסר את התבשיל. כתב **בתוס' הרא"ש**, דהא דהביא רש"י מסיפא דמתניתין ולא מרישא, ונימא דהא גידי שנתבשל בירך היינו דלא כמאן דאמר דאין בגידין בנותן טעם, לשיטתו אזיל, דמסיק דאף למאן דאמר אין בגידין בנותן טעם, מכל מקום שמנו אוסר, ואם כן מרישא אינו מוכרח, דדילמא התם אסרינן ליה לירך משום שמנו, אבל מסיפא שפיר מוכח, גידי שנתבשל בגידין, בלי שמנו משמע. מיהו סיים דפירושו דחוק, דאדרבא, מהא דסידרו רב אשי על בבא דרישא, משמע, דמרישא קא מוכיח דמתניתין דלא כמאן דאמר יש בגידין בנותן טעם. ואדרבא מהא מוכח כדברי **ריב"ם בתוס' ד"ה והלכתא** (השני), דאם אין הגיד אוסר אף שומנו אינו אוסר.

(יג) **תוס' ד"ה והלכתא** (הראשון), למאי דקיימא לן אין בגידין בנותן טעם גיד הנשה אסור בהנאה דהכי מפרש בפרק כל שעה. מיהו **הרמב"ם** (פ"ח ממאכלות אסורות ה"ד) פסק, גידי הנשה מותר בהנאה, ומאידך פסק (שם בפט"ו הי"ז) דאין בגידין בנותן טעם. וכתב **הרא"ש** (סימן יז), **דחכמי לוניל** השיבו על דבריו מהגמ' בפסחים. ודחה, דאנן לא קיימא לן כרבי אבהו בפסחים דכל מקום שנאמר לא תאכלו איסור הנאה במשמע. מיהו **הכסף משנה** (ברמב"ם שם פ"ח) כתב, דאי אפשר לומר כן בדעת הרמב"ם, דהרי פסק כרבי אבהו בהווא פירקא, ולכך צריך לומר, דסבר כמו שכתב **הרמב"ן** (בפסחים כב.), דההיא דפסחים לרווחא דמילתא קאמר, אבל למסקנא גיד הנשה מותר בהנאה אפילו אין בגידין בנותן טעם.

(יד) **תוס' ב"ד"ה והלכתא** (השני), **בתוה"ד**, ולעיל פירשתי בשם ר"י בר ר"מ דלא החמירו בשומן יותר מבגיד. כבר כתבנו **לעיל** (צו: אות יט) **דהרמב"ם** (פט"ו ממאכלות אסורות ה"ו וי"ז) סבירא ליה **כרש"י ד"ה והלכתא**, וכן כתב **הר"ן** (לד: מדפי הרי"ף) ועיין מה שכתבנו לעיל אות יב.

(טו) **גמ'**, **וליבטיל ברובא**. כתב **בתוס' הרא"ש**, דמקשינן דכיון דנתבטלה חתיכת האיסור אפילו הרוטב יהיה מותר, דכיון שנתבטל ברוב נהפך להיות היתר מגזירת הכתוב דאחרי רבים להטות, ולא מסתברא כלל לומר, שיהא מותר באכילה והנפלט ממנו יאסר, ועיין שם שהאריך מאד להוכיח זאת.

(טז) **גמ'**, **שם**. **ובר"ן** (לו: מדפי הרי"ף) הביא דברי **הראב"ד**, דכי אקשינן "וליבטיל ברובא" היינו דוקא אי איכא שישים לבר מהאיסור, ורובא דקאמר לאו דווקא, דהרי מדרבנן בעינן שישים לבטל האיסור. **והר"ן חלק** וכתב, דכי

הדרה היומית

מסכת חולין דף ק

ו תשרי התשע"א

(יא) מתני', אמרו לו בסוני נאמר אלא שנכתב במקומו. בחידושי הרשב"א לקמן (קב). הוכיח, דכל מה שאמרו לו, היינו דווקא לטעמיה דרבי יהודה, קאיסור חמור חל על איסור קל, אבל חכמים ל"ס דאיסור חמור חל על איסור קל, אפילו אם היה גיד אסור לבני נח, מ"מ לא היה איסור גיד חל על איסור טמאה. (יב) מתני', שם. כתב הרמב"ם בפירושו המשניות, דלמדין ממשנתו עיקר גדול, דכל מה שאנו עושים היום אין אנו עושים אלא מפני צווי הקדוש ברוך הוא למשה רבינו, ולא משום שאמר כן לנביאים שלפניו, כגון אבר מן החי, דאין אנו אוכלים אותו אלא מפני שנצטוו משה רבינו, ולא מפני שנצטווה נח, וכן מצות מילה חיוב קיומה אינו מפני שנצטווה בה אברהם אבינו, וכן גיד הנשה אין אנו הולכים אחר איסור יעקב אבינו, אלא משום מצות משה רבינו. ולפי זה תירץ הראש יוסף הא דהקשה הלחם משנה על הרמב"ם (פ"ט ממלכים ה"א) דכתב, דגיד הנשה נאסר ליעקב, הרי לרבנן דהלכתא כוותיהוה שמעינן דלא נאסר אלא מסיני, דמבואר בדבריו דאין כוונת חכמים דלא נצטווה יעקב בהאי מצוה, אלא דאין אנו מקיימים אותה בשביל מה שנצטווה.

(יג) גמ', ונוי מצית אמרת נוהג בשליל והתנן נוהג בשליל ר' יהודה אומר אינו נוהג בשליל. בתוס' לעיל (פ"ט): ד"ה והוא מודתני תמהו אהא פירכא, מדקאמר ר' אלעזר בשם ר' אושעיא לעיל (צ"ב), דהאי מחלוקת אינו אלא בשנשחטה אמו, אבל בלא נשחטה לכולי עלמא נוהג בשליל, ואם כן שפיר חייל איסור גיד בהיותו עובר. וכתבו בחידושי הרשב"א והריטב"א (שם), דסוגיא דידן [ודדהתם] דלא כר' אלעזר אמר ר' אושעיא, וסברה, דמחלוקתן כפשוטו האם נוהג גיד בשליל. ובשם התוס' כתבו, דר' אלעזר אמר ר' אושעיא לא קאי אלא על חלבו של גיד, ולא על גיד עצמו, עיין שם.

(יד) גמ', וא"ר יוחנן לא נצרכה אלא לנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין אלמא איסור טומאה קדים. התוס' הרא"ש לעיל (צ). הקשה, אהא דפירש שם רש"י ד"ה אלמא, דמוכח מדברי רבי יוחנן דלא נוצר הגיד אלא לאחר שנוצר הולד, דנהי דאיסור טומאה חל על העובר קודם שנוצר הגיד, מכל מקום כשנוצר הגיד חל כאחד איסור מוקדשין ואיסור גיד. ופירש בשם רבנו תם, דכבר מתחילת יצירת הולד נוצר הגיד, אלא דבתחילה אינו אלא בשר, ואחרי כן כשמתלבן ונעשה גיד נאסר. [ובתוס' (שם) ד"ה אלמא כתבו בשם הקונטרס, דמתחילת יצירת הגיד אינו על הכף, ודוקא לאחר מכאן מתקשה על הכף ונאסר, ולפי זה נמי אתי שפיר, ובמהר"ב רנשבורג (שם) ציין לדברי הראש יוסף (צו: ב"ד"ה ודע) דכתב, דלא ידע מקום פירוש רש"י זה.

(טו) תוס' ד"ה אבל בטמאה נוהג, בתוה"ד, אלא דעדיפא מיניה פריך דאיכא למ"ד התם דאסור דאוריא גרים. ובתוס' הרא"ש הוסיף להקשות, דמכל מקום לאיכא דאמרי דהתם, דלכולי עלמא בהטילה נפל חלבו כחלב בהמה, דחדשים קא גרמי, כמו דחלב אינו אסור עד שיגרמו חדשיו כמו כן גיד. ולכך תירץ, דעדיפא מיניה פריך, משום דלאידך לישנא דהתם אמרינן דאוריא גרים.

במינו לא בטל אלא באיסורא דאורייתא, מאי קושיא, נימא דכיון דהא דחתיכה עצמה נעשית נבלה אינו אלא מדרבנן, מין במינו בטל, ודוקא אי נתן טעם גמור, כיון דנותן טעם דאורייתא אמרינן לאחר מכן דמין במינו לא בטל. עוד הקשה, אמאי לאחר שנעשית החתיכה השנייה נבלה, לא מתבטלת במינה, הרי אינו אלא מדרבנן, עיין שם.

(ח) בא"ד, ורב דאתא לאיפלוגי אדרבה בר בר חנא לא היה צריך לומר אלא חתיכה של נבלה אוסרת מפני שהן מינה. וביאר המהרש"א דהוקשה לתוס', לפירוש רבנו אפרים, דאף לרב אין חתיכה עצמה נעשית נבלה ולא בעי שישים אלא נגד שיעור הנבלה, אם כן לא היה צריך לומר בדבריו "כיון שנתן טעם בחתיכה", דבהא לא פליג, דבדאי לכולי עלמא צריך שישים נגד טעם הנבלה. אבל לרבנו תם אתי שפיר, דכיון דאתי רב לאיפלוגי ולומר דבעי שישים אף נגד חתיכה של היתר שהיתה חוץ לרוטב, ועוד, דשאר החתיכות אינם מבטלים, וכרבי יהודה דמין במינו לא בטיל, שפיר איצטריך למימר "כיון שנתן טעם בחתיכה", לאשמעינן דבעי שישים כנגד כל החתיכה, ועיין מהר"ם.

(ט) בסוה"ד, (בנמשך לעמוד הבא) ואי שיחזור ומגעילה בשניה והלא המים הראשונים נעשו נבלה וחוזרים ואוסרים. ביאר בספר התרומה [מודפס בסוף הוצאת טל מן], דכוונתו, דדוקא לדברי רבינו אפרים אפשר להגעיל כלים גדולים, והוא על ידי שירתיה בתוך הכלי פעם ראשונה, ואף דליכא שישים במים כדי לבטל האיסור, וחזור האיסור שנפלט ולא נתבטל להבלע בכלי, מכל מקום כיון דלא אמרינן חתיכה נעשית נבלה, לא חזר לכלי אלא קצת מהאיסור [ביחס לכמות המים שהיה נגד האיסור], דשאר האיסור התערב במים, ועל ידי שיחזור ויגעילה במים אחרים, יפלט האיסור הנשאר ויתבטל לגמרי, דאז כבר יהיה שישים נגד האיסור הנשאר. אבל אי לא כדברי רבנו אפרים, אם לא היה שישים במים הראשונים יחזור כל המים להיות איסור, ואף אם יחזור ויגעילנה, מכל מקום עדיין לא יהיה שישים נגד המים הנבלעים, דהרי כולם איסור, דחתיכה עצמה נעשית נבלה.

דף ק ע"ב

(ז) תוס' ד"ה הוי מין ומינו, בתוה"ד, צריך שיהיה נמי שישים בחתיכות של היתר לבטל מן הרוטב כשיעור ב' חתיכות וכו'. כתב המלא הרועים, דלכאורה הא דסגי שיהיה בחתיכות נגד ב' החתיכות אינו אלא לשיטת רבנו אפרים (בתוס' ד"ה בשקדם וסלקו), דבלאו הכי יצטרך שישים נגד כל הרוטב, והיינו דכתבו שצריך שיהיה ברוטב כדי לבטל החתיכה, דלרבנו אפרים לא צריך לבטל כי אם חתיכת נבלה. והקשה, אם כן אמאי כתבו דצריך לבטל מן הרוטב כשיעור ב' החתיכות, הא שיטת רבנו אפרים דאינו צריך לבטל אלא שיעור חתיכה אחת. ועוד, היאך כתבו דאוסר שאר הרוטב, הרי לרבנו אפרים אין הרוטב אוסר אלא בשר הבלוע בו דאינו מינו עם הרוטב.

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרה היומית" בעיון!!!

זמני השיעור בדרה היומית בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:30 – 10:30 בבית הכנסת שע"י 'קהילת אשכנז' רחוב התם סופר 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"י

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד ח"ב פ"ט)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 052-7113060 Sbma@kavnaki.net
http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124

עם פרום השנה החדשה והימים הנוראים אשר בפתחה,

נשגר קמיה ידידנו הנכבדים לומדי והוגי הדף היומי בעיון די בכל אתר ואתר

המסתיעים בלימודם בפירות עמל רבני הכולל בעיונם בעלון

"מראי מקומות לעיון בדף היומי"

יתן ה' שכב' הי"ו וכל הנלווים אליו יזכרו ויכתבו בספרן של צדיקים גמורים, בספר חיים וברכה, ספר שלום ופרנסה טובה. ושהזכר יצוריו לחיים ברחמים יחדש עליהם שנת רחמים וחיים, שנת ישועה והצלחה, שנת בריאות ורצון, שנת ריבוי זכויות ונחת.

מתפללים אנו לשומר אוהביו בדין, שיזכור לכבודו וב"ב ביום דין את העזרה והחיבה לכולל הדף היומי בקרית ספר בארץ ישראל, ולתורת הרבים הנלמדת בה, ובקשתנו הנרגשת מכל ידידנו, שייחלצו חושים לסייע בזמן צוקה ומצוקה לבית גדול זה שמגדלין ומרביצים בו תורה, למען נוכל להמשיך במפעל הגדול הזה לזכות ולהשפיע שפע וקנין תורה ללומדי הדף היומי בפרט, ולומדי התורה בכלל, כאשר עצם קיומו נתון בסכנה, ובוודאי כל העוזרים והמושיטים יד לחיזוק בית המדרש והצלתה, שכר טוב יגיעם מלפני בורא כל העולמות, והעוזר יעזר והמציל יינצל מפגע ונגע ודבר רע, והקב"ה יגביה קרנם ברוחניות ובגשמיות וישלח ברכה והצלחה לכל אשר יעשו.

"עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

כתיבה וחתימה טובה

בשם רבני הכולל שליט"א והתעלה

הרב יוסף ברסלויצער

ראש הכולל

כתובת בארץ ישראל: 'משולי ערמת' רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עלית, בנק פאג"י סניף 180 מס' חשבון 409-781669

UK. Adress Bank: Lloyds Tsb. S.C. 30-93-43 Acc. Friends Of Kolel Daf Hayomi No. 02277358